

Taboo

1945

VETRINJSKO LETO

1970

St. 1-2

EL FORTIN

1970

+ D 1994

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Jože Jenko.

—::—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.005.854

—::—

Naročnina: Južna Amerika 700 pesov, odn. enakovrednost v dolarju USA in Kanada 3.50 dolarja letno, zračno 6 dolarjev; Anglija in Australija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

Naročila, reklamacije in nakazila pošiljajte na naslov upravnika: José Jenko, Pedernera 1075, Villa Madero, prov. Buenos Aires, Rep. Argentina

—::—

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

Predor na Ljubelju. — V tistih majniških dneh leta 1945 se je narod poštenjakov zgrnil proti zevajoči odprtini, kot da bi iz nje puhtela odrešilna sapa proti rdeči kugi, ki je slovenske ljudi pregnala od ugaslih ognjišč davnih prednikov. — Danes, po 25 letih je črna odprtina nam samo še neizbrisen, pa obenem ponosen spomin na neodpuštljiv narodomor prvoborcev za svobodo človeštva, velikemu svetu pa strahoten opomin. — V tem „Vetrinjskem letu“ storimo vse, kar je v naših močeh, da bo svet ta opomin končno slišal in tako priznal tudi našo resnico, da smo o pravem času in na pravem mestu vsemu človeštvu pokazali pravo pot

Domobranci, kvišku prapor!

Pod njim se zbiraj,

mladi rod!

(Domobranska pesem)

Enero-Febrero 1970

BUENOS AIRES

Januar-februar 1970

VETRINJ

(1945 - 1970)

Vetrinj — una palabra totalmente desconocida y casi inpronunciable para el mundo de habla castellana. Sin embargo, este cúmulo de letras representa el símbolo del ejemplo glorioso, que una de las naciones más pequeñas del mundo sentó para la humanidad entera.

Vetrinj es un poblado en la campiña de la provincia eslovena de Carintia, incorporada, actualmente, a la República de Austria. Desde que finalizó la última gran guerra mundial, Vetrinj se convirtió en el santuario de la nación eslovena, y por ende, en un tremendo llamado de atención para la humanidad amante de la libertad.

Los hechos históricos, en pocas palabras, son los siguientes:

Cuando, en el mes de abril de 1941, los ejércitos del Eje ocuparon Yugoslavia, las fuerzas patrióticas, bajo el mando del legendario general Draža Mihailović, organizaron, inmediatamente, la resistencia nacional contra los enemigos. Recién después del ataque alemán contra la Unión Soviética, en junio de 1941, los comunistas yugoslavos, que hasta entonces, eran fieles aliados de los ocupantes, comenzaron con su propia "guerra de liberación" bajo el mando de — entonces emisario de Stalin — **Josip Broz-Tito**.

Como era de esperar, la llamada "guerra de liberación" de los secuaces de Tito, muy pronto habría de demostrar su verdadera naturaleza: **la revolución comunista**. De este modo, con increíbles masacres de la inocente población y con otras atrocidades sin parangón, los partidarios de Tito crearon en Yugoslavia el caso único en toda la historia: **la guerra civil durante la ocupación enemiga**.

Para tornar la intolerable situación más difícil aún, los aliados occidentales, por razones político-estratégicas y bajo la presión directa de Stalin, abandonaron las fuerzas nacionales, reconociendo a Tito y sus criminales bandas comunistas como únicos representantes legítimos de la resistencia en Yugoslavia. De esta manera, también la pequeña nación eslovena llegó a ser la primera víctima del equivocado cálculo de entonces responsables por

la conducción política mundial, cuyas consecuencias esta pagando la humanidad desde el muro de vergüenza en Berlín... a través de Checoslovaquia... por Corea... Cuba... Vietnam... hasta Biafra.

Sin embargo la diminuta nación eslovena no claudicó. Conociendo la verdadera naturaleza y meta de la "guerra de liberación" comunista e impulsada por las masacres y el terror de la revolución titoísta, la población misma de las remotas aldeas creó unidades de autodefensa, hasta que en el año 1943, el célebre general Leon Rupnik organizó el ejército anticomunista de los "domobranci" (defensores de la patria). Bajo el lema universal del mundo libre — Dios — Pueblo — Patria — los heroicos "domobranci" resistieron, victoriosamente, todas las embestidas de las criminales bandas comunistas, barriendo del suelo patrio a los lacayos de la conspiración mundial roja y sentando, de este modo, el ejemplo glorioso para todo el mundo libre.

Sin embargo, hacia los fines del año 1944, y contrariando a todos los compromisos interaliados, los inmensos ejércitos soviéticos irrumpieron en Yugoslavia e instalaron en Belgrado el gobierno comunista del llamado mariscal Tito.

Ante la incomparable superioridad de las fuerzas conjuntas de Stalin y Tito, las tropas anticomunistas nacionales se vieron obligadas a retroceder; no sin ofrecer la resistencia extrema de forma tal, que, hasta el mismo fin de la guerra, los comunistas no lograron apoderarse de Eslovenia, situada en la parte noroeste de Yugoslavia. Recién entonces, las fuerzas anticomunistas se replegaron a Carintia y depusieron, en la campaña de Vetrinj, sus gloriosas armas, solicitando el amparo a las tropas británicas que ocuparon aquella parte de Austria. Con los bravos guerreros se replegaron también decenas de miles de la población civil, huyendo ante el terror rojo que se cernía sobre la patria.

En esas precisas circunstancias, ha sido cometido, allá, en la campaña de Vetrinj, el crimen, que por la perfidia de su ejecución no tiene comparación.

Los británicos, en aquel entonces aliados de las hordas criminales al servicio del imperialismo rojo, devolvieron, en vagones de carga cerrados, no solamente más de 12.000 soldados anticomunistas eslovenos, ya desarmados, sino también un número elevado de refugiados civiles — a Tito... En los los últimos días del mes de mayo y durante los primeros días de junio del año 1945 — semanas enteras después que la guerra ya había terminado — los secuaces de Tito, al recibir esas multitudes, las masacraron, sin más trámite, de la forma bestial inimaginable. Solo unos pocos lograron salvarse de entre los cadáveres en las fosas comunes, huyendo a través de los bosques y ríos hacia el mundo libre para testimoniar ese tremendo genocidio.

En el corriente año 1970 se cumplirá, entonces, un cuarto de siglo de aquella tragedia nacional eslovena. Sin embargo, ni los pocos testigos vivientes de aquellas bestiales matanzas, ni todos los miles de refugiados que buscaron el amparo de la generosidad del mundo aún libre, pudieron, hasta ahora, romper las murallas del silencio, erigidas por los intereses creados

alrededor de ese martirio de la nación que ha sentado el ejemplo de la lucha por la libertad y dignidad humanas.

El pueblo esloveno hoy ya no llora más a sus mártires. Bajo el prisma de los acontecimientos mundiales, aquellos guerreros, caídos, en aquel entonces, en la avanzada de la humanidad amante de la libertad, se han convertido ya en héroes, cuyo ejemplo, hoy día más que nunca, ilumina los campos de batalla, donde, en la sangre de nuevos mártires y héroes, se engendran los designios de las futuras generaciones.

Es por eso que los veteranos anticomunistas eslovenos, diseminados por los países aún libres del mundo entero, orgullosos de su trágico pasado, proclamando el año 1970 como el "Año de Vetrinj", en nombre de sus héroes caídos, por encima de las murallas de la conspiración mundial de silencio acerca de la verdadera imagen del comunismo titoísta, claman:

Libres del mundo, uníos! — Por Dios - Pueblo- Patria!

VETRINJSKO LETO

Četrto stoletja poteka, odkar so padli ali bili pomorjeni borci za rešnično svobodo slovenskega naroda — slovenski domobranci. Naj komunistični oblastniki, ki so krivi strahotnega pokolja, še tako blatijo padle domobrance, danes je že povsem jasno, da so domobranci morali biti pomorjeni samo zato, ker so bili v napotje komunistični revoluciji.

V spomin na poklano slovensko narodno vojsko je Tabor leto 1970 imenoval „Vetrinjsko leto“, da nas spomni na žrtve, ki so pred 25 leti bile darovane za narodovo svobodo.

Današnji čas je v marsičem podoben onemu pred 25 leti; zato je prav in primerno, da se spomnimo onih, ki so svojemu narodu dali vse, kar so imeli. Ti so naši vzorniki; kažejo nam, kako se je za svobodo treba boriti in koliko žrtvovati. Morda bomo ob spominu nanje zajeli tudi mi moč, da bomo v tem jubilejnem letu storili nekaj več za narodovo svobodo in pazljivo sledili razvoju doma. Prisluhniti moramo glasovom svobode v domovini in skušajmo razumeti in tolmačiti razvoj doma z razumom, ne z ihto.

Prijatelj, soborec! V tem jubilejnem letu pomisliva na svojo dolžnost do naroda. Storiva vse, kar je v najini moči, da bo naša bojna falanga strnjena v nenehni borbi proti komunizmu! Naj svet in domovina čuje, da se naš boj nadaljuje za dosego enega samega cilja — svobodo slovenske domovine!

Naš namen ni usmerjati tokove doma; pač pa te tokove tolmačiti pravilno in objektivno. To pa smo dolžni storiti iz čuta odgovornosti do tistih idealov, za katere so desetisoči padli. Bratje, v tem letu naj mogočno zadone naša bojna gesla:

BOG — NAROD — DOMOVINA!

SODOBNO RAZMIŠLJANJE

Ameriško in svetovno javnost je v preteklih tednih razburkalo poročilo o pokolju civilnega prebivalstva v neki južnovietnamski vasi, ki naj bi ga zagrešili ameriški vojaki. Vest sama je seveda upravičeno razburljiva, pri tem pa je senzacije lačni ameriški tisk in neodgovorno televizijsko omrežje spet zagrešilo hudo napako ter bistveno pripomoglo, da je celoten incident razkričan v svetu preko vseh meja in da zdaj dežujejo z vseh strani izjave vseh mogočih in nemogočih udeležencev takih in podobnih incidentov.

Edino, kar je doslej uradno in nedvomno ugotovljeno, je, da se je v marcu 1968 primeril incident, v katerem je izgubilo življenje večje število južnovietnamskih civilistov in so njihovo smrt po vsej priliki zagrešili ameriški vojaki. Preiskava incidenta in sodni postopek proti prizadetim pa bo ugotovil ali se je incident res primeril, zakaj se je ta incident zgodil in ali gre za kriminalni prestopek, ki ga mora zakon kaznovati.

Zgodilo pa se je, da je clevelandski časopis Plain Dealer, ki se smatra za enega najbolj uglednih časopisnih podjetij v državi, dobil v roke fotografije, ki naj bi predstavljale ta incident, ter jih je pod senzacionalnim naslovom in s pridržanimi pravicami objavil na svoji prvi strani. Smatramo, da je bilo s tem zagrešeno neodgovorno dejanje tako s strani časopisa, kot s strani posameznika, ki je te fotografije predložil. Videli smo ameriškega vojaka, ki strelja s puško, in besedilo ob sliki je trdilo, da strelja na južnovietnamske civiliste. Videli smo skupino južnovietnamskih civilistov, in besedilo pod sliko je trdilo, da so bili eno minuto kasneje vsi mrtvi. Videli smo sliko mrtvih civilistov v obcestnem jarku, in besedilo pod sliko nas je poučilo, da so jih postrelili ameriški vojaki.

Če bi se nekaj takega zgodilo v katerikoli drugi državi na svetu, bi človek to še razumel; da pa more neka odgovorna institucija na ta način soliti pamet svojim bralcem v Združenih državah, je pa v resnici težko verjetno. Za nobeno trditev, objavljeno z omenjenimi slikami, vendar ni nobenega dokaza — razen besed človeka, ki je slike predložil, bolje prodal.

Če bi bil dotični fotograf odgovoren in vesten državljan, potem bi te slike predložil pristojnim oblastem takoj, ko so bile razvite, in ne šele leto in pol kasneje. In če bi clevelandski časopis Plain Dealer ne bil senzacij lačen, potem bi se odrekel publiciranju teh fotografij in bi poskrbel, da bi bile predložene vojaškim oblastem v dokumentacijo in overovljenje; šele potem bi jih mogel priobčiti in trditi, kaj predstavljajo.

Enako neodgovornost so pokazali televizijski reporterji, ki so se razlezli po vsej državi in lovili razne pričre; take, ki so „bile tam“ in take, ki so samo nekaj slišale. Vse to je bilo potem obešeno na velik zvon, tako da je dobil povprečen Amerikanec vtis, da je ameriška vojska v Južnem Vietnamu prekosila Hitlerjeve SS-arje iz zadnje svetovne vojne.

Nepotreben uboj civilistov v vojni coni je seveda zločin, ki mora biti kaznovan. Sojenje tem prizadetim pa spada pred vojaško sodišče, ne pa na naslovne strani časopisja in na televizijski zaslon. Ena osnovnih pravic, odnosno načel, ki smo ga spoznali ob prihodu v Združene države, je bilo načelo, da je vsakdo smatran za nedolžnega, dokler ga nepristransko sodišče ne proglasi za krivega. Nihče se ni bolj pregrešil zoper to pravilo, kot ameriško in posebej clevelandsko časopisje in televizijska omrežja.

Bilo bi osvežujoče in ohrabrujoče, če bi se energije in sredstva ameriškega časopisja in televizijskih družb z enako vnemo in naglico lotilil tistih incidentov, ki po svojih strahotah daleč presegaajo incident pri vasi Song Mi. Tragedija poljskega častniškega zbora, ki je našel smrt pod sovjetskimi strojinicami v Katynu, je v zapadnem tisku preganjana kot nadežna muha in nihče nima poguma, da bi resnico privlekel na dan.

O naši lastni tradgedidiji, vrnitvi slovenskih domobrancev v letu 1945 in njihovem pokolju, pa ameriško časopisje, tudi Clevelandski Plain Dealer, noče niti pisati ob tistih redkih prilikah, ko so zato naprošeni v eni ali drugi obliki.

Incident v Južnem Vietnamu marca 1968 ne more biti in ne sme biti „zatušan“. Sodba o tem pa gre pristojnim vojaškim in političnim oblastem, ne pa neodgovornim posameznikom.

Ameriško javno mnenje so v zadnjih tednih in dnevih močno razgibali govori podpredsednika Agnewa, ki je izrekel vrsto nadvse kritičnih pripomb na račun obveščevalnih sredstev, zlasti na račun televizijskih omrežij, pa tudi na račun nekaterih vidnejših ameriških časopisov in magazinov.

Agnew je večino teh izjav podal nekje na jugu, s čemer je seveda odkril skrbno zasnovano kampanjo, ki ima namen zagotoviti, da bodo volivci južnih držav na prihodnjih predsedniških volitvah volili reublikansko stranko in ne neodvisnega Georga Wallacea. Wallace sam, ki je na potovanju po Aziji, je že izjavil, da Agnew kopira njegove govore iz zadnje kampanje.

Kampanja na jugu pa je najšibkejša karakteristika teh prizadevanj podpredsednika. Jasno je namreč tudi, da govori v imenu vlade in samega predsednika, ki si ne more privoščiti direktnega spopada s televizijskimi omrežji in časopisjem. Agnew zato služi ne le kot tolmač uradnega mnenja sedanje administracije, temveč tudi kot nekak strelodod, v katerega udarjajo strele opozicije, tako tiste, ki je z njegovimi govori direktno prizadeta, kot tudi tiste, ki se je nenadoma zavedla, da ji grozi nevarnost, da izgubi dragoceno svobodo govora, ki jo je doslej spretno izrabljala v svoje namene.

Tretje obeležje govorov podpredsednika Agnewa pa seveda leži v dejstvu, da so njegove navedbe v svojem bistvu popolnoma točne. Potrebo po samokritiki in skrbnejšem izboru novic, ki jih podajajo javnosti preko svojih programov, priznavajo sami predstavniki televizijskih omrežij in časopisja. Manj direktni in odkritosrčni so pri priznavanju preteklih napak. Nobena skrivnost ni namreč, da so bili v preteklosti, zlasti s strani televizije, levičarski elementi v svojih akcijah deležni polne publicitete in da so bili

številni programi, ki so vsebovali prenose teh epizod, povsem očitvidno prirejani tako, da so izpadli kot junaki levičarski študentje, po katerih so padali pendreki policije, ki jih del današnje študentarije sploh ne pozna pod drugim imenom, kot — prešič.

Z drugimi besedami: razni incidenti preteklih razburkanih mesecev so bili prikazani na način, ki je gledalcu, poslušalcu ali bralcu onemogočil, da bi dobil neko jasno sliko ZAKAJ, je prišlo do tega incidenta, ter je bil bombardiran samo z dejstvi, da je policija nastopila z vso brutalnostjo in da so bili tepeni mladeniči in mladenke, katerih največja pregreha naj bi bila — dolgi lasje.

Agnew je v svojih govorih torej načel eno najvažnejših vprašanj sedanje ameriške družbe, ki je brez vsakega dvoma zašla v svoje najbolj kritično obdobje. To vprašanje je seveda: kje se neha svoboda govora in kje se pričinja odgovornost ljudi, ki to svobodo uživajo. Ali bolje: Ali je za svobodno demokratično družbo dovolj, da priznava vsem svojim članom svobodo govora, neomejeno, in nedeljivo, ali pa ima in mora imeti tudi ta svoboda neke meje, preko katerih ne more in ne sme. Agnew je to formuliral z izjavo, da bodo v bodoče vsi televizijski in časopisni komentatorji za svoja mnenja deležni tudi kritike in da bodo klicani na odgovor za gotove svoje navedbe.

Posebej pri vprašanju televizijskih komentatorjev je treba navesti dejstvo, odnosno pojav, ki ne prihaja v poštev niti pri poročanju ali komentiranju preko radia in še manj v pogledu časopisnih komentatorjev. Komentator na televizijskem programu namreč lahko z izrazom na obrazu nakaže gledalcu in poslušalcu svoje mnenje, odnosno mu da neko dodatno barvo ali če hočete začimbo, ki je časopisni ali radijski komentator ne more dati. S samim skrbnim opazovanjem komentatorja na televizijskem zaslonu je torej mogoče ugotoviti njegovo resnično razpoloženje do gotovega problema ali navedbe, zlasti še v primerih, ko si prizadeti navidez prizadeva, da bi ostal nevtralen in da bi le navajal dejstva taka, kot so.

V vsej tej debati, pa tudi v debati za in proti vojnemu moratoriju, se je, kot kaže po akciji samega predsednika Nixona, izluščil pojem „tiha večina“. Ni nobenega dvoma, da ta „tiha večina“ obstaja; večje vprašanje je, zakaj je tiha, zakaj ostaja v ozadju. Primer debate o televizijskem in časopisnem obdelavanju novic pa nudi novo priliko tem tihim večinarjem, da z direktnim posegom obsvetijo tako časopisje kot TV o svojem mnenju, svojih željah ali celo zahtevah.

Novembrske protivojne demonstracije v Washingtonu so minile. Iz mesta je že odšla velika večina demonstrantov in življenje se je vrnilo v normalen tir. Po izjavah očitvidcev, Washington v svoji zgodovini še ni videl tolikega števila „strašil“. Izraz seveda označuje dejstvo, da je velika večina demonstrantov pripadala takozvani hipijski ali polhipijski šoli ameriške mladine in dejansko so bili predstavniki oblasti v Washingtonu prepričani, da demonstracija ni bila dosti več, kot ponovitev znanega glasbenega festivala

Vse, kar si lahko še izmislijo rdeči nasilniki v naši domovini, se tudi po 25 letih razblini v nič spričo podobe naroda, ki je komunizem že takrat okusil na svoji koži in zato z bornimi ostanki imetja odhajal v neznano — svobode iskat...

v Woodstocku, New York, kjer se je preteklo poletje zbralo 400 tisoč teh mladostnikov, ki so tam poslušali svoje glasbene idole.

Kot zborovanje v Woodstocku, tako je tudi demonstracija v Washingtonu minila v glavnem brez kakih resnih incidentov; dasiravno je skupina radikalnih študentov, pripadnikov skupine SDS, ki so si nadeli celo ime Stekli psi, skušala vdreti najprej v poslopje južnovietnamske ambasade in nato v poslopje pravosodnega tajništva.

Bilo bi pa seveda napak, označevati demonstracije v Washingtonu kot navadno srečanje ameriških hipijev. Eno so namreč dejstva, ki bodo izšla iz teh demonstracij za ameriško javnost, in drugo seveda so komentarji in prikazi, ki jih bo o isti situaciji prineslo komunistično časopisje vsega sveta. Iz tega stališča gledano, je bila seveda demonstracija v Washingtonu škodljiva, ker je brez dvoma koristila komunistični propagandi širom sveta, toliko bolj v tistih državah, kjer bi bila neka jasna slika položaja tem bolj potrebna.

Osnovna lekcija tega podviga je predvsem v tem, da je okrog četrtr milijona mladih ljudi bilo pripravljenih za to svoje prepričanje, zmotno kot je v svojih posledicah, iti na pot v dvomljivem vremenu, ter da so svoj načrt do kraja izvedli kljub izredno neugodnemu vremenu in da so ga izvedli tako, kot so napovedovali: brez resnega nasilja. Z drugimi besedami, neko izredno število ameriške mladine je na ta način demonstriralo svoj idealizem, čeprav seveda idealizem sam ne zadostuje za rešitev katerihkoli vprašanj.

Zato bi lahko konfrontacijo v Washingtonu označili v resnici kot spopad idealizma z realizmom. Mladina je bila vselej prepričana v moč svojih idealov, v silo svoje volje in v pravičnost svoje stvari. Življenje pa človeka pouči, da so na poti do nekega cilja nastavljene vse mogoče zapreke, ki jih enostavno ni mogoče odstraniti preko noči; mnoge pa so sploh neodstranljive.

Druga lekcija, ki so jo demonstracije pripravile ameriški javnosti, pa leži v dejstvu, da se je tako veliko število mladine dalo navdušiti za podvig, ki je brez dvoma nasproten ameriškim interesom. Z drugimi besedami: demonstracije so morale odpreti oči vsem, ki so še skušali omalovaževati komunističen vpliv med ameriško mladino. Koristna budala smo v Sloveniji še lahko nekako prešteli, sedaj pa jih je bilo v Washingtonu, žalostno kot se to sliši, četr t milijona! Morda je prišel čas, da se vsak ameriški oče, vsaka ameriška mati ozre po svojih lastnih otrocih in se vpraša, v koliko imajo jasno sliko, kaj se prav za prav dogaja, in v koliko so jim oni sami, njihovi starši, to pojasnili in jih utrdili v resničnih ameriških idealih, ne v utopijah, ki se ne morejo uresničiti in se vselej sprevržejo v ogabno resničnost totalitarizma.

Naloga Amerike torej, ki se zaveda svojega poslanstva v svetu, tiste Amerike, ki je doslej molčala in prepustila publiciteto kričačem ene in druge vrste, je ali bi vsaj morala biti jasna:

Nuditi vso podporo svojim legalnim, izvoljenim predstavnikom v njihovih prizadevanjih, da se čimprej doseže pravičen mir v Vietnamu; razširiti svoje lastno duhovno obzorje in svoja načela živeti, ne le pridigati; in slednjič: na vsak način, za vsako ceno najti pot do mladega rodu in z njim vzpostaviti živo vez, ki je edina zmožna zagotoviti bodočnost Amerike, take, kot je bila zamišljena od svojega spočetja.

Lahko, prelahko je odpraviti sedanji „mirovni zagon“ za avanturo več ali manj zmešane študentarije, ki hodi okrog opravljena kot strašila v prosu. Toda za vsako strašilo, ki je motovnilo v Washingtonu, jih je doma še pet, ki enako mislijo.

Naša lastna vzgoja pa jim je dala miselnost, ki jo danes izražajo: če govorimo o svobodi za vse, potem je svoboda za vse; če govorimo o krščanski ljubezni do vseh, potem mora biti krščanska ljubezen do vseh; če pridigamo o socialni pravici, potem mora biti socialna pravica do vseh; nič manj in nič več kot to! — V nasprotnem slučaju nas bodo komunisti še enkrat porazili z našimi lastnimi gesli.

V cerkvah širom Amerike so se opravljale molitve za vse ujete Amerikance, ki preživljajo svoje najtežje dni v vojnem ujetništvu v Severnem Vietnamu. Istočasno je bil proglašen teden enotnosti, v katerem naj bi Amerikanci pokazali sebi in svetu, da odklanjajo neodgovorne in zlonamerne akcije, ki slabijo ameriški položaj v svetu, in odobravajo stališče in način, s katerim hoče naša zakonita vlada doseči konec konflikta v Južnem Vietnamu.

Nekaj se je torej vendarle premaknilo. Predsednikov govor je povedal samo tisto, kar je večina Amerikancev itak že vedela: da ni mogoče zapustiti Vietnam, ne da bi bilo kakorkoli preskrbljeno, da vsaj tisti šibki plamen svobode, ki še brli na jugu, ne ugasne v burji komunistične napačnosti.

Predsednik je svoje stališče, svojo politiko ter svoj uradni in osebni ugled dejansko postavil na kocko, ko se je obrnil direktno na tisti del ameriške javnosti, ki je navadno označevan kot „tiha večina“, ter ga zaprosil za podporo v njegovih prizadevanjih.

Reakcija ni izostala in je zadovoljiva; vsaj po prvih dneh. Ni pa še dovolj. Tisoči in tisoči telegramov, ki so prispeli v Belo hišo že v prvih minutah in urah po predsednikovem govoru, so lahko s strani komunistične propagande odpisani kot čustvena reakcija, kot izraz simpatije, ki pa bo ugasnil tistem, ko se bo oglasila tudi kritika govora in bo ljudem dano ponovno premisliti predsednikove besede.

Nujno je zato, da se akcija pošiljanja pisem in telegramov nadaljuje, da se celo poveča. Takozvana „tiha večina“ je spregovorila, toda njen glas ne sme biti en sam klic v noči, temveč se mora razrasti v stalno in nezadržno potrdilo in zagotovilo, da je večini ameriške javnosti slednjič dovolj vsega napihnjenega kričanja po ulicah, bedastih izjav ljudi, ki bi morali vedeti bolje, in zlasti ter predvsem sramotilnih dejanj proti ameriški zastavi, proti vodilnim ameriškim osebnostim in proti samemu ameriškemu sistemu demokracije.

Nekateri ameriški komentatorji so izrazili svoje nezadovoljstvo nad predsednikovim govorom in med drugim smo slišali tudi besede, da je ameriška javnost zdaj, po tem govoru še bolj in še bolj jezno razdvojena, kot pred njim. Namig tega komentatorja naj bi torej bil, da bi bilo bolje, če bi predsednik molčal, ker bi s tem ne razdvojeval ameriške javnosti še bolj, kot je že.

Kar pozabljajo vsi ti dobronamerni komentatorji, je dejstvo, da tu ne gre za neko razdvojitve vsled nekega specifičnega vprašanja, temveč za temeljno, osnovno razliko v gledanju na način, s katerim naj si družba urejuje svoje življenje. Če in kadar bo prenehala vojna v Vietnamu ne bo s tem nastopila neka doba notranjega miru v Ameriki. To mislijo samo naivneži. Levičarji in tisti, ki jim je do zrušenja ameriške demokracije, bodo potem našli novo jabolko spora in bodo to izrabljali za nadaljevanje sedanjih počestnih demonstracij in blatenja vsega, kar bi moralo biti vsakemu Amerikancu, če ne sveto, pa vsaj spoštovanja vredno.

Motijo se torej vsi oni, ki pričakujejo, da bo Amerika takoj spet složna, čim bo vojna v Vietnamu končana. Revolucija je dosegla Ameriko, je že med nami in od nas samih je odvisno, ali ji bomo dali prosto pot, ali pa se ji bomo zoperstavili. Izkušnje preteklosti kažejo, da vsako popuščanje katerikoli totalitarni ideologiji pomeni samo to, da se bodo zahteve zvečale in da bo potrebno novo popuščanje, dokler ne bo zrušena zgradba, v katero je ta ideologija butnila.

Eno pa je pri tem treba poudariti: ob navalu na ameriško demokracijo komunistična ideologija ni treščila v neko dvomljivo trdnjavo, temveč v doslej najbolj izdelan in izpopolnjen sistem demokratske uprave, ki ima sam v sebi vdolan mehanizem za izboljšanje, odpravo sociainih krivic in nestrpnosti vseh vrst.

Amerikanci so počasni v svojih reakcijah na nevarnost od zunaj ali od znotraj; zdi se pa, da lahko opazimo že prvi znak nekega prebujenja...

Florijan Slak

V NOVO LETO!

Dragi soborci!

Še kot otroku mi je prišla v roke knjiga pisatelja Preglja pod naslovom: *Umreti nočejo!* Z zanimanjem sem jo bral in sem si mislil: „Kdo noče umreti?“ Pisatelj je opisoval koroške Slovence in njih boj za narodni obstoj. Imena vasi in krajev v knjigi so mi ostali v živem spominu in še na misel mi ni prišlo, da bom nekoč sam preživel leta svojega begunstva v teh krajih in med ljudmi, ki „umreti nočejo“...

Ko bi danes še živel pisatelj, po 25. letih naše tragedije, našega Vetrinja in pokolja nad 20.000 Slovencev in od tega 14.500 Slovenskih domobrancev, bi danes moral zapisati z velikim črkami po vrhovih Karavank, ki bi morale z neonsko razsvetlavo kričati in tuliti od Triglava do Balkana: **UMRETI NE SMEJO NIKDAR IN NIKOLI NAŠI MUČENCI!**

Z novim letom 1970 prehajamo v 25. obletnico vetrinjske tragedije in v zvezi z njo letošnje leto imenujemo: **Vetrinjsko leto!** Ni to samo leto spominov; ne samo leto žalovanja; temveč je leto naše zrelosti; našega ponosa, zakaj naši mrtvi so naš ponos in naša zmaga! Njihova telesa so mrtva, njih duh pa je živ! Ako bi bili živi, bi bili pozabljeni kot ljudje, ki so boj izgubili. Ker so jih pobili kot živino in zasuli v jamah slovenskih gozdov, pričajo in bodo pričali o zverinstvu ljudi, ki so v službi tujih, Stalinovih in osebnih interesov, postali najbolj kruti valpti mračnjaškega srednjega veka v moderni dobi.

In kaj je dolžnost nas borcev? Ponosno dvignimo svoj protikomunistični prapor v zavesti, da je bil, je in ostane naš boj pravičen in edino pravilen. Ako bi bili naši pomorjeni soborci karkoli krivi, bi jih sodili kakorkoli že, četudi s teatrkimi „ljudskimi sodišči“, in priznali njihov umor. Ker krivde ni bilo, so njihovi sodniki-oblastniki v domovini — zločinci, tisti pa, ki se z njimi družijo, pa njihovi malikovalci!

V Vetrinjskem letu si postavimo cilj: delati z vsemi sredstvi za priznanje pokolja slovenskih domobrancev in drugih protikomunističnih borcev in civilistov ter podobnih srbskih in hrvaških vojaških formacij in civilistov v **SLOVENIJI, JUGOSLAVIJI IN V SVETU!**

To je najmanj, kar jim dolgujemo.

VERDAD EN CAMINO

Haciéndose eco de la carta de la Asociación TABOR en la Argentina, que publicamos en nuestra edición del mes de diciembre de 1969, el vespertino de mayor circulación en la República Argentina, LA RAZON de Buenos Aires, dando digno ejemplo de la lealtad periodística, en su edición del 29. 12. 1969, publicó en lugar muy destacado, la siguiente nota, que, con agradecimiento público por haber sido el primer órgano de la prensa mundial que rompió la muralla de silencio acerca de nuestra verdad, reproducimos textualmente. — N.d.r.

Buena Memoria

Los Veteranos Anticomunistas Eslovenos en la Argentina, a propósito del despliegue de la prensa mundial por la supuesta matanza cometida por tropas estadounidenses en Vietnam, recuerdan otros hechos silenciados durante 25 años. En los últimos días de mayo y primeros días de junio de 1945, terminada la guerra, los secuaces de Tito mataron a millares.

La Asociación de los Veteranos Anticomunistas Eslovenos en la Argentina se ha dirigido a LA RAZON en relación al "enorme despliegue publicitario de la prensa mundial que se ha hecho eco de la denuncia por parte de la delegación del Vietcong, en el curso de sus tratativas de Paz en París, acerca de la supuesta matanza cometida por las tropas estadounidenses en una aldea en Vietnam". La entidad expresa que la misma prensa mundial ha guardado 25 años — y sigue guardando — el silencio más absoluto sobre las matanzas más atroces aún, cometidas por los partidarios del mariscal Tito en el curso de la revolución comunista, durante la última guerra, en Yugoslavia. Luego de haber terminado la guerra —añade— en los últimos días de mayo y primeros días de junio, del año 1945, los secuaces de Tito mataron, alevosamente, a miles de personas inermes, entre ellas 12.000 soldados del ejército anticomunista esloveno, entregados y desarmados por los británicos. Agrega la información que los participantes de esas matanzas ocuparon y siguen ocupando elevados puestos en la diplomacia y en el gobierno, como el caso de Mitja Ribicic, participante directo en esa matanza de 12.000 soldados, recientemente llamado a ocupar el puesto de presidente del gobierno federal yugoslavo.

Tito atrocities hidden from view

These are days when immense publicity is devoted to accusations brought forth by the Viet Cong delegation at the Paris talk regarding an alleged massacre committed by American forces in a Vietnam village.

Without trying to hasten the investigations currently in progress, we are nevertheless taking the liberty to establish the following:

For 25 years the world press has sheltered through silence more cruel massacres committed by Tito's partisans in Yugoslavia in the Communist revolutions during World War II.

Even after the war — the last days of May and the first of the June 1945 — Tito's partisans secretly killed thousands of innocent people; among them 12.000 soldiers of the Slovenian Anti-Communist Army handed over to them disarmed by the British military authorities in Austria. (I am not speaking also of the name of Croats and Serbs, whose victims of cruel Communist massacres are also numbered in tens of thousands.)

Members of the U. S. Army, directly responsible, will be judged and punished. In the cases mentioned here, however, none of those directly involved was ever sentenced or punished. In addition the whole line of participants at the massacres still occupies high places in Yugoslav diplomacy, government and in political leadership of the state. Mitja Ribicic, who personally participated in the butchery of 12.000 extradited and disarmed Slovenian soldiers, was just a short time ago named the president of the central Yugoslav government.

These few lines of facts may not strike against the walls of a silent conspiracy regarding the truth about moral and proper occasions under the present regime in Yugoslavia. Yet I take this opportunity to send respectful greetings with the slogan of the free world: God — Nation — Country.

Franc Grum, 42 Shorecliff Drive
Rochester, N. Y.

P. K.

SAMO RESNICA

Leto 1969, polno spominov in reminiscenc je za nami. Ob pogledu nazaj in na negotovo bodočnost pred nami, skušamo sami sebi določiti mesto v dogajanju in naših odnosih do okolice, ki nas obdaja. V zadnjih urah starega leta in v prvih novega, smo vsak zase v svojih privatnih mislih našli odgovore na vsa ta vprašanja, kar pa se tiče nas, kot dela neke celote, posebej še kot dela slovenskega naroda, odtrganega od rodne zemlje, pa bodo marsikatera vprašanja ostala neodgovorjena, o drugih pa se bo nadaljevalo razpravljanje z isto intenzivnostjo, kot smo jo poznali v preteklem letu.

Zanimajo nas predvsem pogledi in misli o naših odnosih do sveta, ki nas obdaja, o našem stališču do domovine in naroda, iz katerega smo izšli, ter o našem odnosu do naše neposredne izseljenske skupnosti, v vseh središčih slovenskega zamejskega življa.

Svet, ki nas obdaja, je v podobnem položaju, kot je bila naša ožja domovina pred petindvajsetimi leti. Iz nekega duhovnega in materialnega udobja ali vsaj brezbriznosti ga budi kopica vznemirjajočih idej in pojavov, ki mu narekujejo, da išče novih poti in načinov, kako zavarovati stara izročila in bodoči napredek v tisto smer, ki so jo začrtali očetje ustanovitelji ameriške demokracije, na temeljih Washingtonove odločnosti, Jeffersonovega genija in Lincolnove filozofije. Ni nobenega dvoma, da bodo ti trije stebri ameriške

tradicije vzdržali naval modernih Hunov, kljub temu pa bodo za končni triumf potrebna skupna prizadevanja vseh slojev in zlasti ameriške družbe in vseh generacij, od tistih, ki izhajajo iz prvotnih naseljencev, do onih, ki so šele pred kratkim stopile na ameriške obale. Mi sami smo del teh prizadevanj in bodočnost bo pokazala, v koliko smo odplačali dolg, ki ga dolgujemo ameriški zemlji in ideji.

Spomini in čustva pa nas vežejo tudi in predvsem na staro domovino, brez ozira na pregraje, ki nas dele od nje. Tudi preteklo leto je bilo za nas vse leto spominov, ko so naše misli iskale širom slovenske zemlje znane in neznane grobove tistih, ki bi po vsej pravici danes morali biti med nami, leto spomina na one, ki so s svojim delom, borbenostjo in dejanji dokazali svoje življenje, a njihova smrt tudi še danes ni priznana, kot da more deset tisoč življenj ugasniti brez trohice pepela, kot, da bi bila njihova podoba v resnici le sentimentalna sanja o vojski kralja Matjaža, ki jo je večnost zaprla vase in zdaj polni nove rodove z nekim bledim upanjem in oplaja folkloro prevaranega naroda.

Upravičeno namreč lahko trdimo, da je njihov spomin prav tako še živ med narodom doma, kot med nami v zamejstvu, in, ko bo zgodovina preteklih let pisana od peresa, ki ga ne bodo vodili ne čustveni izlivi, ne bombastična gesla, potem bo pred svetom za vse večne čase zapisano, da zgodovina slovenskega rodu ni dosegla svojega viška v borbi komunističnih partizanov, temveč v veličastni smrti slovenskega domobranstva.

Med nami v zamejstvu in narodom doma ni nobenega prepada; čutimo z njimi in oni čutijo z nami. Posebej še v teh dneh, ko mi v vsem udobju praznujemo božične in novoletne praznike, njim pa je odvezta tudi ta starodavna pravica in veselje človeškega rodu krščanske miselnosti.

Ne moremo in ne smemo pa kot slovenska zamejska skupnost iskati kakršnegakoli sožitja in normaliziranja odnošajev z režimom, ki v štiriindvajsetih letih svojega, po mednarodnem položaju pogojenega obstoja, ni našel ne poguma ne poštenja ne čuta za humanost, da bi s svojih rok izmil kri nedolžnih ter jim priznal vsaj tisto, kar je priznано poslednjemu beraču, potepuhu in celo zločincu: križ na grobu in počitek v blagoslovljeni zemlji.

Ali je res slučaj, da je tudi v preteklem letu vso zgradbo, zgrajeno na njihovih kosteh pretresel potres, ki jo bo prej ali slej zrušil brez ozira na obupna prizadevanja, da se ji podaljša življenje. Božji mlini meljejo počasi. Čas sodbe se je približal.

Kadar premišljujemo o tistih dneh in o njih, katerih prah se je za vselej združil s sveto slovensko zemljo, kadar gledamo okrog sebe in sami nase, kadar s skrbjo ugotavljamo, kako se naše vrste krčijo, kako se naša kri vse bolj opija z vinom tujih trt, se tudi popolnoma upravičeno vprašujemo, zakaj, kdo je temu kriv.

Vprašanje bi se seveda moralo glasiti: kaj je resnica, zakaj le resnica nas bo odvezala krivde, ki jo morda čutimo sami v sebi ali slutimo na svojem bližnjem, samo resnica nam more pokazati našo pravo podobo, označiti naše mesto v zamejski slovenski skupnosti, naše odnose do nas samih.

Spomini Primorskega domobranca

Prihajajoča pomlad 1944. leta je vsak dan vidneje prinašala veselje in razgibanost v okolico Sv. Ivana, kjer je bila šola in vojašnica Primorskih domobrancev. Slovenski ljudje so po dolgih letih fašističnega pritiska spet slišali slovenske pesmi. V jutranjih urah, ko so čete korakale skozi mesto na vojaške vaje v bližnji „bošketo“, je vedno odmevala slovenska koračnica. Ob nedeljah po maši pa smo prepevali na trgu pred cerkvijo. V marsikaterem Tržačanu se je še bolj dvignil narodni ponos, ko je poslušal pesem in gledal strunne vrste mladih fantov in mož.

V vojašnico so vsak dan prihajali novi, vedno so se formirale nove čete in bataljoni. Čas je tekel hitro in prej, kot smo mislili in želeli, je prišel čas našega odhoda. Vojaško izurjene domobranske edinice so odhajale na deželo, kjer so se postavile po robu partizanskim tolpom, ki so ropale primorske vasi in morale zavedne slovenske ljudi. Na vseh postojankah je valovila slovenska zastava. Kljub podli in lažni komunistični propagandi je ljudstvo kmalu spoznalo, kje je resnica in kdo bije boj za svobodo. Domobraneci so stali na straži svojega naroda po vsej Primorski, od Klane pri Reki, kjer so v krvavih bojih partizanom večkrat prekrizali načrte, pa vse tja do Črnega vrha, kjer so junaško branili svojo zemljo in mnogi tudi življenje dali v službi boja za lepšo bodočnost svojega naroda. Partizani so vedno bolj kruto postopali z ljudmi, domobranske posadke pa so se krepile z vedno novimi prostovoljci iz okoliških vasi. Bil je čas samoobrambe.

Partizani so nas hoteli na vsak način uničiti in razbiti, toda pri vsem naporu so sami največkrat komaj odnesli krvave glave.

Prav bi bilo, da bi se oglasili tudi drugi, ki so bili v teh borbah, in jih opisali.

J. G.

Ko so Breže gorele

Vsako leto so za Veliki Šmaren vse ceste, ki vodijo k Novi Štifti pri Ribnici, natrpane z romarji. Od blizu in daleč prihajajo: iz Suhe Krajine, iz kočevskih vasi in od drugod, da na kolenih prosijo Boga in Mater božjo, da se jih usmili in jim pomaga iz vsakdanjih stisk. Med revolucijo je bilo trpljenje in težav veliko, zato je bilo tudi romarjev več kot ponavadi. Mnogi so se ustavljali v Brežah, to je bila vas kake pol ure hoda iz Ribnice. Tu so živeli dobri ljudje; trdo so delali, da so si pridelali vsakdanji kruh. Drug drugemu so radi pomagali, tako da sovraštva med njimi ni bilo. Med komunistično revolucijo so se uprli partizanom in v vasi organizirali postojanko Vaških straž. Po italijanski kapitulaciji so ostali sami, najbližji domobraneci so bili v Ribnici.

Spomad leta 1944 je bila precej suha, povsod se je že kazala suša. 24. aprila so se v vasi ustavili trije mladoletni partizani. Ljudje so jih začeli

nagovarjati, naj se javijo domobrancem v Ribnici, češ, da jih je škoda za partizane. Tedaj se je eden od njih izrazil: „Ko bi vi vedeli, kakšno nalogo imamo, ne bi tako govorili...“ Kmalu potem je vas zagorela na treh koncih. Plameni so uničili hišo za hišo. Od 48 domačij jih je ostalo deset, gospodarskih poslopj pa še toliko ne. V vasi so bile same ženske in otroci, moški so bili pri domobranci, raztreseni po vsej Dolenjski. Obupani ljudje so jokali in molili celo za čudež, da bi Bog kaznoval tiste, ki so povzročili toliko gorja. Ko so iz sosednjih vasi začeli prihajati na pomoč, so ljudje povedali, da so imeli partizani vas zastraženo, ker so računali, da bodo prišli domobranci na pomoč, katere bi v tej dvojni zmedbi z lahkoto potolkli. Ko so Brežani zvedeli za partizanski načrt, so molili samo še za to, da bi domobranci ne prišli pomagat in bi tako vsaj glave ohranili cele.

Partizanski požig te majhne vasi je še en dokaz več, da takoimenovana osvobodilna vojska v svojem programu ni imela nič drugega kot uničevanje narodne imovine in slovenskega naroda samega. Naj komunistična propaganda piše o junaštvih slovenskih partizanov med revolucijo; naj laže o grozodejstvih domobrancev — vse jim ne bo pomagalo in izbrisalo dejstva, da je bilo načelo rdeče zarote: rop, požig, umor, ki je slovenskemu narodu prizadelo toliko gorja.

Peter Urbanc

Moj tretji obisk v ZSSR

(Po „Ameriški Domovini“)

Toronto, Ont. — Sklenil sem že, da ne bom več potoval v ZSSR, ker turistično zadostuje enkratno potovanje, politično pa je razvoj prepočasen, da bi se dalo opaziti kake večje spremembe; toda spričo ture tudi v Sibirijo in še posebej na željo moje žene, sem se končno le odločil.

5. sept. 1969. — Amsterdam—Moskva. — Sedimo v sovjetskem letalu ILO 114, dvomotorni jet za 105 ljudi. Letalo je hitro, le dvig je bolj počasen, kot da so motorji mnogo šibkejši od DC9 ali Boeing-ov. Notranja oprema je skromna; na tej progi je dokaj čisto, dočim smo potem na sovjetskih notranjih progah prišli v dotik s precejšnjo umazanostjo, strganimi sedeži, zavesami.

Na tej progi so tudi servirali kosilo, predjed z malo kavijarja, glavna jed je bila običajna kura, neokusno pripravljena in brez prave barve. V glavnem smo kasneje videli, da na avionih v ZSSR razen kisle vode in bonbonov pri dvigu in spustu ne servirajo. Stranišča so v takem stanju, da se jih je treba izogibati in to povsod, razen v hotelu v lastni sobi.

Na letališču v Moskvi je bila kontrola malo manj ostra kot prejšnja leta, ko so začeli gledati potne liste že na letalu; sedaj smo se le nekako, pod stražo sicer, približali v poslopju uradniku, ki je skrivaj poškilil v črno knjigo in te potem spustil naprej v roke carini. Carina se glavno zanima za valuto, to se pravi izpolniti se mora formular, kjer napišeš, kakšne devize imaš s seboj in seveda smeš te potem izvoziti, kar pa manjka, si moral za-

menjati v njihovi banki po tečaju 1 rubelj § 1.09. Kontrola nad valuto je seveda stroga in si mnogi pomagajo tako, da rublje po prosti ceni nakupijo izven ZSSR ali potem v Moskvi sami. Črna cena je 1 rubelj za 20c, torej 5½-krat več kot v državni banki! Razni vratarji, čistilci čevljev v hotelih, natakarji se pečajo s temi posli, še posebej se zanimajo za zlato, kjer baje prideš do tečaja 1 rubelj 15 centov in to v obliki zlatnikov.

Seveda je vedno nevarno, da je partner, ki to kupuje, policijski agent. Neki Jugoslovan mi je potem pravil, kako so oni naučeni in sicer pustijo v hotelski sobi na mizi nylon srajco ali kaj sličnega, zraven pa listek, recimo, 25 rubljev in točno zvečer, ko se vrneš v sobo, te čaka namesto srajce denar!

Pol ure po prihodu že zapuščamo v avtobusu pod vodstvom vodiča uradne Inturist agencije letališče. Peljemo se mimo zanimivega spomenika, ki označuje točko, do kod so Nemci prodrli v zadnji svetovni vojni, niti 20 km od centra Moskve!

Moskva. — Stanujemo v najnovejšem in res velikem hotelu „Rusija“. Ima 6000 postelj, 3500 sob. Soba je primerna, pohištvo odgovarja po stilu nekako letom po vojni, kvalitetno, toda nemoderno. Kot vedno, tudi tukaj radio, vendar samo 3-4 dolžine — brez „Voice of Amerika“ seveda. Propaganda je za naše pojme pretirano intenzivna, po radiu vedno poslušaj njihova gesla, ob važnih cestah, poslopjih pa so povsod napisani „Komunizem je za mir med narodi“, „Komunizem ustvarja srečo sovjetskih narodov“ in seveda strahovit poudarek na Lenina, ker po vsem tem, kar je bilo s Stalinom, je pač to najbolj važno. Gre vse tako daleč, da imaš vtis, da jim Lenin nadomešča Boga. Na obiskovalce z Zapada z večstrankarskim sistemom vse to vpliva med drugim tudi zelo smešno.

„Lobby“ tega velikega hotela je impozanten, nekaj trgovin, v polnadstropju bar, baje samo za devize; vendar vse v rudimentarnem stanju, ker pač publika ni navajena lepo vzdrževati taka poslopja. V hotelu je bilo dokaj domače publike, precej komunističnih delegacij iz vzhodne Evrope, precej Afričanov in seveda zapadnih turistov. Obisk v javnem stsanišču v tem novem hotelu me seznanja s splošnim pojavom v ZSSR, sedež pri školjki, pipe pri vodi, papir, vse pokradeno, isto se dogaja s kljukami z oken in ko parkiraš avto, je boljše, da ga zakleneš, še preje pa snameš brisalec s prednjega okna.

Obisk Moskve je potekal po starem kopitu, ogled Kremeljskega muzeja, v glavnem orožje, obleke, krone in drugi okraski carjev, potem ogled dveh cerkva, največji zvon in top na svetu, Lenin v Mavzoleju, sedaj novo je TV stolp, potem še obisk Bolshoj gledališča z operno predstavo in še balet.

8. sept. 1969. — Ob 8. zvečer odletimo v Sibirijo in sicer prav v center Irkutsk. Prihod je zgodaj zjutraj, ker smo namreč na razliki časa zgubili 5 ur. Na letališčih pri odletu, v Omsku, kjer smo imeli vmesni pristanek, in tudi v Irkutsku, je vedno veliko letal na tleh, v glavnem ILO 18 turbo. Izgleda, da imajo tega materiala dovolj, še posebej, če to poseda po letališčih namesto kot na Zapadu, čim več v zraku, da nosi denar. Irkutsk je mesto s skoraj pol milijona ljudi, četudi imaš vtis, da mogoče živi tam le

dobrih 100.000 ljudi. Ni nobenega nebotičnika, cerkvi smo videli samo dve; zanimiv je bil obisk železniške postaje, kjer smo videli transsibirski vlak. Vagoni so dokaj udobni, ker so pač grajeni na široki tir in so vsi taki, da se ponoči sedeži dajo spremeniti v pograde. Sprevodnice so bile čisto mlada dekleta. Na kolodvoru se lahko kupijo karte na kratke proge kar v avtomatu, ena cena za razdaljo od 20—30 kilometrov, drugo za razdalje 30—50 km itd.

(Konec sledi)

IZ DRUŠTEV

Vsem demokratičnim Slovencem

V tem „Vetrinjskem letu“, ko se spominjamo dvanajst tisoč slovenskih domobrancev, zločinsko in brez sodbe pomorjenih pred petindvajsetimi leti, smatramo, da je naša dolžnost, nadaljevati boj za svobodo naše domovine, kot to od nas zahteva čas.

S svojim zločinom nad tisoči slovenskih domobrancev je komunistična partija neizpoditno dokazala, da se v letih 1941—1945 ni borila proti tujim osvajalcem, temveč proti lastnim bratom za doseg komunistične revolucije!

Zato v tem petindvajsetem letu pokolja naših najboljših bratov in očetov javno obtožujemo krivce tega masovnega zločina in zlasti vse one, ki so pri tem osebno sodelovali. Med temi so mnogi, ki so tedaj in danes zavzemali vodilna mesta v vodstvu partije in države. Še posebej pa prištevamo med te krivce Mitjo Ribičiča, sedanjega predsednika jugoslovanske Zvezne vlade in osebnega udeleženca strahotnega zločina nad slovenskimi domobranci.

Z zadoščanjem spremljamo sedanje pojave drobljenja politične avtoritete komunistične partije v Sloveniji tako v političnem, kot gospodarskem življenju in smatramo, da leži v tem procesu, ki ga ne bo več mogoče ustaviti, iskrica upanja, da bo tiranija KP slednjič zrušena, ter da bo naši domovini vrnjena resnična svoboda z vsemi državljanskimi pravicami. Samba politično svoboda in gospodarsko močan slovenski narod bo mogel preživeti sedanje viharje ter ohraniti svoje življenje in izročila.

Slovensi, Slovenke! Ob praznovanju tragičnega jubileja vetrinjske žaloigre strnimo svoje vrste, zahtevajmo glasno in brezpogojno priznanje veličine žrtve naših padlih najboljših, za naš narod pa vse pravice, ki mu kot zrelemu narodu pripadajo.

Bodimo živa veja narodnega telesa! Odklanjajmo pa vsako spravo s komunističnimi zločinci!

Glavni odbor ZDSPB TABOR

Dvignimo naš bojni prapor

Na sam predvečer 25. obletnice Vetrinja komunistično časopisje po Sloveniji in Jugoslaviji neusmiljeno napada slovenske protikomuniste in zlasti naše junake, ki so položili svoja življenja na oltar domovine. Na to metanje blata je potreben odgovor; in kdo, če ne mi, ki smo nekoč stali ramo ob rami z junaki na braniku domovine, naj daje odgovor na komunistično blato. Kaj moremo storiti? Dvignimo naš bojni prapor in ga kot eden ponosno nosimo po svobodnem svetu! Oklenimo se drug drugega in skupno na ves glas povejmo, da nas ni sram, nego da smo ponosni, da smo se borili proti komunizmu. Zagrabimo za orožje, ki nam je na razpolago, za naše tiskane brošure in te razpečavajmo neutrudljivo ne le zunaj, pač pa jih pošiljajmo domov v dokaz, da še živimo in delamo za ideale svobode. Ne bodimo omahljivci in ne izogibajmo se dela v tem velikem jubilejnem letu, pač pa kot eden stopimo na plan in žrtvujmo za tiste ideale, ki so našim padlim bili toliko vredni, da so zanje umrli. Živimo in delajmo, da bo slovenski človek zunaj in doma vedel, da protikomunistični borci nismo utonili v velikem zmaterializiranem svetu. Na plan torej borci!

Kdor misli, da so se komunisti doma spremenili, temu svetujemo, da bere ljubljansko Delo od 13., 20., 27. septembra in 4. in 11. oktobra, V teh številkah znani komunistični pisun **Franček Saje** na dolgo in široko napada naše padle in vse žive in mrtve protikomuniste. Naslov teh člankov je: „V vrhovih belogardističnega narodnega izdajstva“. Beograjski „Feljton“ pa v svojih oktobrskih številkah nesramno obdeluje **generala Rupnika**, pokojnega škofa **dr. Gregorija Rožmana** in vse domobranstvo. Vrnimo jim z našo pisano besedo — z resnico in terjajmo pravico za naš zaničevan narod.

Organizacijska poročila

V novembru so se vršili krajevni občni zbori v Clevelandu in v Torontu.

Novoizvoljenemu odboru v Clevelandu predseduje soborec **France Dejak**, ostali del odbora pa sestavljajo: Podpredsednik — **Jože Znidaršič**, tajnik — **Milan Zajec** (1439 Larchmont Ave. Cleveland, Ohio 44110), blagajnik — **Tone Stepec**; odborniki — **Lojze Jarem**, **Matevž Hočevar**, **Ciril Stepec** in **France Boh**. Nadzorni odbor sestavljajo: **Jože Lekan**, **Milan Dolinar** in **Ivan Hočevar**.

Novemu odboru v Toronto predseduje **Stane Pleško**, ostali odborniki pa so: podpredsednik — **Franc Torkar**, tajnik — **Karl Genorja**, blagajnik — **Tone Štih**, tiskovni referent — **Lojze Babič** (naslov: 433 Lanor Ave. Toronto 14, Ont. Canada), naslov tajnika je: (Karl Genorja 5 Langley St. Toronto 6), socialni referent — **Jože Kastelic**; odbornika — **Stane Lamovšek** in **Franc Tomšič**. Nadzorni odbor: **Matija Gimpelj** in **Marjan Novak**.

Obema odboroma iskreno čestitamo in jima želimo obilo plodonosnega dela v Vetrinjskem letu. Odbornike pa s tem naprošamo, da čimprej stopijo

v stik z odgovarjajočimi referenti v glavnem odboru. Veza med krajevnimi odborniki in referenti v glavnem odboru je nujnost, ako hočemo uspešno delovati!

Duhovne obnove

Prav in primerno bi bilo, da se vsi temeljito pripravimo za vstop v jubilejno „Vetrinjsko leto“. Kako naj se najlepše pripravimo — z duhovno obnovo! Jubilejno leto naj bo leto molitve, duhovnega prerodenja in dela. Naš duhovni vodja je pripravljen voditi te duhovne obnove. Prva možnost je zanj, da bi prišel v Cleveland 4. januarja in imel obnovo za vse člane tam nato pa v sredo eventualno odšel z istim namenom v Toronto. Odbore omenjenih krajev naprošamo, da takoj stopijo v stik z duhovnim vodjem v tej zvezi in se z njim dogovore. Naš požrtvovalni duhovni vodja je pripravljen iti na pot; menda nam ne bo odveč sprejeti ga polnoštevilno. Ostale kraje tem potom naprošamo, da v tej zvezi stopijo v stik s tajništvom ali g. Gabrom. Ker je termin kratek prosimo, da to zadevo uredite čimpreje mogoče.

Uradna pisma

Tajništvo je poslalo uradna pisma: Predsedniku Nixonu, podpredsedniku Agnew-ju in državnemu tajništvu v zadevi protivietnamskih moratorijev.

V zadnjem času slišimo in beremo ogromno o nekakšnem pokolju, ki naj bi ga izvršile ameriške čete v Vietnamu. Izrabiti moramo to priliko tudi mi; ravno sedaj, ko stopamo v Vetrinjsko leto. Te obtožbe nam nudijo sijajno priliko, da povemo svojo zgodbo. Izrabimo to priliko! Izvedimo pisesko kampanjo! Organizirajmo pisanje pisem časopisom, vplivnim osebam, organizacijam itd. Pisma naj bodo kratka, jedrnata, resnična. Če so naslovljena na urednika bodo objavljena. Sedaj je prilika za borbo proti zločincem!

Primerek takšnega pisma je objavljen kot španski uvodnik v 12. št. Tabora letnika 1969.

POROČILO

Zgodovinskega odseka o izdaji MATICE MRTVIH za redni letni občni zbor
Zveze DSPB TABOR 30. avgusta 1969.

V letu 1966 je v domovini izšla knjiga SVETI URH, ki jo je napisala učiteljica štefanija Ravnik-Podbevšek in opisuje dogodke med komunistično revolucijo v občini Dobrunje, kamor spada podružniška cerkva sv. Urha nad Dobrunjami in pa v občini Devica Marija v Polju.

Knjiga je pisana tendenčno, je polna protislovij, izmišljotin, laži in pretiravanj in ima samo namen prikazati borbo proti komunizmu v nepravi luči in oblatiti tako Vaške straže in Slovensko domobranstvo kakor tudi posameznike, ki so se komunističnemu nasilju uprli.

Zveza društev DSPB TABOR je vsled tega sklenila, da na knjigo odgovori. O tem je razpravljajal Glavni odbor Zveze na svoji seji 13. januarja 1968 in je bil odgovor na knjigo SVETI URH v več nadaljevanjih objavljen v Taboru za leto 1968.

Ker pa na tako obširno delo kot je knjiga SVETI URH, saj obsega 629 strani ni mogoče odgovoriti v nekaj objavah v mesečniku, je Glavni odbor Zveze sklenil, da na knjigo odgovori tudi z izdajo kratkega opisa komunistične revolucije v Sloveniji in objavi v tem delu tudi vsa dosegljiva imena pomorjenih po zločinski Osvobodilni Fronti.

Celotno delo bo izšlo v štirih zvezkih:

Prva dva zvezka sta že izšla.

I. zvezek opisuje izvor in organizacijo svetovnega komunizma, razvoj komunizma v Sloveniji; ustanovitev Osvobodilne Fronte; to je bila doba 1941—1942, ko je OF po svojih aktivistih, terencih in partizanih pomorila okoli tri tisoč nedolžnih žrtev. Od teh smo zbrali kakih 1200 imen in po abecednem redu objavljamo v tem zvezku.

II. zvezek obsega dobo odpora in Vaških straž, tragedijo Grčaric in Turjaka, pomor četnikov in Vaških stražarjev. Navajamo imena padlih in pomorjenih borcev in civilnega prebivalstva.

III. zvezek bo izšel sredi meseca avgusta in upam, da je do današnjega občnega zbora res tudi že izšel. Obsegal bo dobo Slovenskega domobranstva, Gorenjskega in Primorskega domobranstva in pa opis Štajerskih četnikov. Navajamo imena padlih domobrancev; imena domobrancev, ki počivajo na Orlovem vrhu v Gaju junakov in pa imena pomorjenega civilnega prebivalstva v tem času.

IV. zvezek je v polni pripravi in bo obsegal vračanje slovenskih protikomunističnih borcev iz Vetrinja. Ta zvezek bo, kolikor moremo predvidevati, izšel še pred božičem 1969.

Iskrena zahvala vsem, ki so kakorkoli pomagali pri tem delu, zlasti pri zbiranju imen padlih in vrnjenih domobrancev in pomorjenih civilnih oseb.

Natančnejše poročilo o tem delu pa bo podano pa zaključku na prihodnjem občnem zboru.

BOG — NAROD — DOMOVINA

Zdravko Novak

Buenos Aires. — Ob nenadni smrti gospe Katarine Korošec roj. Klopčar, matere starešine DSPB TABOR v Argentini, izraža „Tabor“ sveje iskreno občuteno sožalje. Naj bo blaženi pokojnici lahka domača gruda.

ZGODOVINA

Delo pri zgodovinskem referatu je podpisnemu vedno bilo pri srečajanju je vendar dolžnost nas borecev, da izpričamo resnico in zavržemo laži komunistov s konkretnimi dokazi in z objektivnimi prikazi o revoluciji. Zgodovinsko delo v naši organizaciji je torej važno, je nujno, kajti kdo, če ne boreci, ki smo bili žive priče junaštva in mučenišтва, naj zapuste bodočim rodovom jasno in resnično sliko o borbi, trpljenju in pokolju slovenske mladine. Naše delo je nujno ker moramo:

a) Ovreči grmado laži, ki jih komunistična propaganda in quasi literatje že četrto stoletja sipajo med narod in v širni svet.

b) Prikazati moramo, kako in zakaj se je slovenski človek boril proti komunizmu. Nemoško je pozabiti desetisoče naših mučencev, ki so dali življenja, ker niso hoteli kapitulirati pred komunistično idejo — ne glede na zločinstvenost, s katero se je s tujo pomočjo in pomočjo domačih bedakov uveljavila na hrbtu našega naroda.

c) Študirati moramo današnji takoimenovani liberalni razvoj doma, ga objektivno analizirati in razložiti našim ljudem in svetu, da ne bo nikakih utvar, da so današnji komunistični oblastniki še vedno komunisti in iz vrst zločincev, ki so bičali slovenski narod. Komunisti se ne bodo nikoli spremenili. To, prav to pa je treba prikazati objektivno in brez propagandnih primesi.

d) Zgodovinsko delo naj pripravi temelje, da bo organizacija in naša emigracija v stanju zavzeti jasno stališče do vsega, kar se mimo nas in okoli nas dogaja. Nobenega dvoma ni in dokazov kar mrgoli, kako se komunisti na vse načine trudijo, da bi v emigraciji ubili vsak še tako mil protikomunistični značaj. Komunisti se nenehno približujejo v ovčjih oblačilih in skušajo mamiti svobodne Slovence. Vodstvo „socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije“ in politične organizacije komunističnega režima na svojih sejah posvečajo vedno več pozornosti Slovcem v tujini. Govorijo o sodelovanju, istočasno pa o zmanjšanju vpliva „ekstremističnih sil“ med slovensko emigracijo, to je nasprotnikov komunističnega režima. Komunistični oblastniki v Ljubljani gledajo na emigracijo skozi partijska očala. Interes KP jim je prvo, potem šele narodna dobrobit. Čas pa melje svoje; in kdor ne gre s časom, bo zaostal; kajti dih svobode postaja vedno močnejši

Kaj nam kaže bilanca dela v tem referatu, je sumirano spodaj. Pred dvema leti smo naredili načrt in ta načrt precej točno tudi izvajali. Ne bom šel v podrobnosti, toda nujno je omeniti, da smo s številnimi članki v Taboru odgovarjali na laži in pretiravanja, ki so jih komunisti zabeležili v prosluli knjigi „Sv. Urh“. Kot najvažnejše pa smo v isti zvezi začeli z izdajanjem „Matice mrtvih“, katere trije zvezki so že izšli, četrti in zadnji pa je v pripravi in bo izšel še pred koncem leta.

Ako pregledamo delo referata še malo nazaj, potem bomo ugotovili, da so v okviru tega referata dosedaj izšla sledeča dela:

- a) Vetrinjska tragedija
- b) Svoboda v razvalinah
- c) Zgodovinski članki in podlistki v Taboru
- d) Dvakratna izdaja spominskih znamk
- e) Zbornik z barvastimi fotografijami za 20. obletnico Vetrinja
- f) Trije zvezi „Matice mrtvih“

V načrtu pa so trenutno sledeča dela:

- a) Četrti zvezek Matice mrtvih (opis vrnitve in sezname vrnjenih po občinah, kolikor dosegljivo)
- b) Izdaja obširne knjige ob priliki 25. obletnice Vetrinja
- c) Izdaja spominskih znamk za 25. obletnico
- d) Izdaja, po možnosti, spominskega zbornika v angleškem jeziku

Nekaj se je torej storilo; toda dela je še mnogo in le s tesnim sodelovanjem krajevnih organizacij in članstva bomo v stanju nadaljevati in iz preteklosti stopiti tudi v sedanost in to pravilno dojeti in tolmačiti. Vsak član, prav vsak, bi moral razpečati vsaj dva izvoda vsake naše knjige ali brošure, kajti le tako bi nam bila zagotovljena finančna sredstva za bodoče. Vsak član bi moral po svoje zabeležiti tisto, kar smatra, da je bilo najvažnejši dogodek, kateremu je bil med vojno priča. Glavni odbor in z njim v zvezi vsi krajevni odbori pa naj razpostavijo veze na ven, izven našega ožjega okolja, ako hočemo postati tolmači dogajanj okoli nas v tej razburkani dobi. Tesneje, še tesneje se moramo nasloniti drug na drugega, sicer bomo lahko še enkrat in še huje razočarani kot pred 25 leti. Poglejte okoli sebe pazljivo in spoznali boste, kako svetovni komunizem rapidno prodira in uspeva v takoimenovanem svobodnem sevtu. Ne pojdemo na limanice, nego ostanimo trdni in nenehni klicarji svobode, pripravljeni vedno in povsod ter brez sramovanja braniti resnico in terjati pravico. Nikdar ne prezrimo najvišjih načel naših padlih domobrancev, ki danes uravnavajo miselnost vseh svobodoljubnih ljudi: **Bog — Narod — Domovina!**

DOMOBRANČEVI ZAPISKI

K. Kordiš

„Od Radeč do Trsta“ 1945

Zadnja bitka

V sredo zvečer pred Vnebohodom je novomeška domobrankska skupina, kateri sem pripadal, po kratki bitki srečno prispela do Radeč. Bitka se je vnela med našo izvidnico in nekim oboroženim odredom, ki nam je zaprl pot v soteski, nekaj kilometrov pred Radečami. V izvidnici sem bil tudi jaz in se spomnim, da je bilo pred strelji precej prerekanja. Vojaki so trdili,

da so jugoslovanska vojska in da imajo povelje, da nas ne puste naprej. Res so imeli šajkače in kraljevske kokarde. Toda zadeva se nam je zdela preveč sumljiva; zato smo odprli ogenj na vsej črti in tudi oni so storili isto. Že ob prvih streljih je bilo nekaj ranjenih na obeh straneh. Padel je smrtno zadet vodja namišljenih četnikov in tudi en naš podčastnik je bil težje ranjen.

Po ostrem streljanju, ki je sledilo, in ko so uvideli, da je nemogoče napredovati, so se vojaki razbežali in poskrili po skalovju. Le od neke kape-lice, ki je bila visoko gori v skalah, je padlo še par streljav.

Po bitki smo vse ranjence pustili v hišah, ki so bile v dolinici pred vhomom v sotesko. Nato je kolona, ki je skupno s civilisti štelala okoli dvasotisoč mož, mirno nadaljevala pot.

Ob prihodu v Radeče je bilo dano povelje za prenočitev. Vsaka četa je poiskala primeren kraj in kuharji so kmalu pripravili večerjo. Niti na misel ni prišlo nikomur, da je to zadnja skupna večerja novomeške skupine Slovenskega domobranstva.

Noč je potekla, kakor nekoč v Babilonu. Slišati je bilo vsemogoče jezike in razne oborožene skupine so si utirale pot proti severu, da še o „pravem času“ dosežejo avstrijsko mejo.

Med zapuščenimi tanki, topovi in vojaško opremo vseh vrst in barv se je še kar dalo najti primerno ležišče za počitek. Ker smo imeli nekaj radio-sprejemnikov, smo lahko poslušali svetovne novice, katere pa za nas niso bile ravno preveč razveseljive. Sovjetske armade so ob madžarski meji že dosegle Avstrijo in Titova armada je ob Jadranski obali preko Sušaka prispe- la v Trst in Gorico ter napredovala proti Gorenjski oz. Karavankam.

Radeče, Vnebohod v četrtek, 10. maja

Že navsezgodaj je bilo po Radečah in okolici kakor na mravljšču. medtem ko smo se mi pripravljali, da nadaljujemo pot preko štajerske v Avstrijo so se posamezno in v skupinah vračali ostanki hrvaških enot, ka- tere so bile v soteskah malo naprej od Radeč skoraj popolnoma uničene. Preživeli so pripovedovali, da je vsak prehod nemogoč, ter da je Sava v nekaterih krajih skoraj zajezena z odvrženimi topovi, tanki in drugim vo- jaškim materialom. Vračajoči so bili popolnoma obupani in niso vedeli, kaj storiti.

Tudi naše izvidnice so ugotovile, da je res nemogoče nadaljevati pot v večjih skupinah. Le manjše skupine bi se lahko preko hribov prebijale proti Avstriji.

Po kratkih sestankih vodnikov in poveljnikov čet je bilo sklenjeno, da se domobrantska skupina razide in da se po možnosti domobranci vrnemo nazaj ter počakamo v gozdovih, da vidimo kaj bo prinesla bodočnost.

Ker višjih častnikov ni bilo s sestanka, katerega so imeli nekje v bližini, so se začele širiti govorice, da so se nekateri na pokopališču ustrelili. Med njimi celo poveljnik bataljona. Seveda tem govoricam nismo ver-

jeli, temveč smo se resno zbirali v manjše enote, da tako vsaka skupina čim prej krene v kraj, katerega si je izbrala.

Bile so tudi skupine, ki so imele namen, da na vsak način pridejo na Koroško. Naj omenim skupino nadporočnika Strupeha, s katerim sva bila stara prijatelja. Ta skupina je takoj krenila proti Avstriji. Prišla je tja, se nato ponovno vrnila v Slovenijo in končno je za njimi izginila vsaka sled.

Okoli devete ure je nad Radečami in okolico začel krožiti zrakoplov, ki je trosil letake, — da je vojna končana; da je Nemčija položila orožje; in da naj se vsak vrne na svoj dom.

Morala med nami je bila kar dobra. Ni se čutilo preveč razburjenja zaradi razpusta domobrancev. Določen je bil cilj: Gozdovi! Kasneje pa, kar bo najbolj primerno vsakemu posamezniku. Za civiliste je bila seveda zadeva bolj kočljiva. Vrniti se na domove ter tako prenašati vse surovosti „rdečih osvoboditeljev“, je bilo res težko. Drugega izhoda zanje ni bilo, ker so imeli s seboj žene in otroke.

Med kupi razmetanega orožja so si nekateri zamenjali puške za brzostrelke. Zopet drugi so se oborožili, kot da mislijo iti nad same Turke. Kadilci pa so se založili z zavoji cigaret in tobaka.

Vsi, kateri smo imeli približno isto pot, smo krenili iz Radeč okoli desete ure. Vrnili smo se po cesti, po kateri smo prišli. Nad sv. Križem pri Litiji pa smo se poslovili in razšli na vse strani. Nekateri so odšli proti Žužemberku, drugi proti Čatežu. Belokranjci so se podali prav tja dol do Semiča in celo do Metlike. Dotični, ki so imeli smer proti Gorjancem oz. Sv. Križu pri Kostanjevici, št. Jerneju in Podgorju, so že iz Radeč krenili po drugi poti.

Ker meni ni kazalo, da bi jo mahnil sam proti Notranjski, sem se pridružil prijateljem, s katerimi sem bil skupaj že od početka odpora in smo se še od leta 1942 dobro poznali. Bili so to fantje od št. Ruperta in Mirenske doline. Vsi so bili prekaljeni borci in brez strahu.

Podali smo se po pobočju gozdov nad Sv. Križem, koder je bila speljana bivša nemška meja proti Mokronogu. Toda med potjo smo se premislili ter krenili navzdol proti Mirni pri Trebnjem. Nekaj kilometrov pred Mirno smo poiskali primeren kraj ter si v gozdu, samo dvesto metrov od hiš, postavili šotor.

Že pred večerom smo lepo uredili ležišče in čakali, da se znoči, da bomo šli v bližnjo hišo, kjer so bili naši ljudje, po informacije.

Kot so nam povedali, zaenkrat ni bilo nobene nevarnosti. Tudi terenci in vaški zaščitniki so mirovali. Partizanov pa ni bilo nikjer v bližini; toda nihče ni vedel, kam so zadnji teden vsi izginili. Nihče ni mogel verjeti, da je vojne konec, ter da se bo začelo „novo življenje“ pod novimi gospodarji.

Od tega večera dalje smo postali „skrivači“ in smo prvič po letih zaradi utrujenosti zaspali kot ubiti — brez straže!

Po kakem tednu smo v „Slov. Poročevalcu“ oz. „Ljudski Pravici“ brali prvo novico, kje so prešli mejo ostali domobranci. Rečeno je bilo, da so „klerofašisti, okupatorjevi hlapci, izdajalci slovenskega naroda itd.“, tako

navdušeno bežali pred herojsko osvobodilno armado ljubljene maršala Tita, da niso na begu preko Tržiča in Ljubelja izgubili samo prtljago, temveč celo mašne knjižice, svetinjice in podobno. Po tej prvi novici je pa zopet nastal molk in beguncev niso več omenjali.

Rdeča ofenziva

Ze o prvem svitu, dne 1. junija nas je prebudilo regljanje strojnic in brzostrelk; vmes so padale tudi težke mine, da so se eksplozije slišale daleč naokrog. Začela se je prva že pričakovana ofenziva „herojske jugoslovanske armade“, katera naj bi uničila skrivajoče domobrance novomeške skupine in obračunala z „Zelenim Kadrom“, o katerem se je govorilo, ki pa v resnici ni obstojal.

Bataljon, ki je prodiral po cesti proti Sv. Križu in Litiji, je bil na vlaku prepeljan iz Trebnjega v Mirno. Tam je bil v največji naglici izkrcan ter je takoj stopil v „akcijo“. Operirali so tudi drugi bataljoni, ki so čistili v drugih smereh. V kolikor smo kasneje zvedeli, so le v Čatežu pod Zaplazom ujeli nekaj domobrancev. Fantje so v neki dolini kosili in ker so bili iznenadeni, niso mogli pravočasno uiti.

„Jugoslovanska armada“ je tokrat nastopala, kot so delali včasih „laški junaki“. Vse edinice so se pomikale samo po cestah ter so streljali v gozdovje ali grmovje, da je bilo veselje poslušati. Ker smo bili že pred par dnevi obveščeni, da Titovci nekaj nameravajo, smo naš šotor premaknili kakih štiristo metrov višje v hrib. Od tukaj je bil lep razgled, tako da se je cesta videla v obeh smereh precej daleč.

Za spomin sta nam padli dve mini v neposredno bližino šotora. Ako ne bi imeli vse skupaj urejeno v neki naravni jami, bi nam prav gotovo raztrgalo streho nad nami.

Protiv večeru so se vojaki vračali od Sv. Križa nazaj na Mirno. Ker na povratku niso obstreljevali nevidnega sovražnika, smo si jih lahko po mili volji ogledali. Le malokateri je imel uniformo. Po obleki sodeč in ker so ob sončnem zahodu ravno pod nami pokleknili in molili Alahu v čast, smo sklepali, da so po verjetnosti bosanski muslimani. Ujetnika med njimi ni bilo opaziti, končno, koga naj bi ujeli na cesti?

Tako se je za nas srečno končala rdeča ofenziva. Molk naših pušk nas je gotovo rešil česa hujšega in tudi vaščani so bili zadovoljni, da je lahko poveljnik bataljona raportiral nadrejenim: Na terenu ni bilo sovražnika.

Dnevi so potekali enakomerno. Brez posebnih novic. Od časa do časa smo šli na obisk k sosednjim šotorom in tudi mi smo bili večkrat obiskani. Obiskovalci so prišli celo od oddaljenega št. Jerneja in nam sporočili pozdrave in novice od bivših soborcev. Da ni bilo predolgočasno, so nam dekleta preskrbela igralne karte in tudi cigarete. Ljubljanskih časopisov smo imeli vedno na razpolago. Toda novic, katerih smo si želeli — ni bilo.

Zadnje čase se je vrnilo na domove nekaj terencev, ki so bili pri partizanah. Toda od njih se ni dalo ničesar zvedeti. Nikomur niso povedali, kje so bili, še manj pa, kaj so med tem časom počeli. Od tedaj nismo več hodili

na hrano v hiše, temveč so nam jo nosili na dogovorjeni kraj. Tudi nismo mogli več poslušati radija iz inozemstva, ker v vasi ni imel nihče aparata na baterije, da bi ga imeli v gozdu.

Nekega dne smo v bližini zaslišali šum, kot da se nekdo plazi. Previdno smo obkolili tisti kraj in zagledali bradatega moža, ki si je utiral pot med goščavo. Ko smo ga poklicali, se je tako prestrašil, da je obstal kot okamenel. Čez čas, ko se je umiril, nas je vprašal, kdo smo. Nato nam je pa tudi on začel pripovedovati svoj križev pot — od Srbije do tukaj. Bil je četnik na neki postojanki v Srbiji. Toda njihov poveljnik se ni hotel umakniti, kot je bilo ukazano, in so jih pozneje partizani skoro vse pobili. Med potjo je izgubil tudi druge tovariše in tako že skoraj en mesec taval sam — proti Avstriji.

Eden naših je odšel v šotor po kruh, slanino in steklenico vina; toda ni hotel jesti. Kar tresel se je od razburjenja in sreče, ker je v trenutku postal tako bogat. Dejal je, da bo jedel ko bo sam, ker se boji da nas tukaj vse zajamejo. Ko je prečkal cesto, je namreč videl nekaj partizanov in se je zelo bal. Partizane smo videli tudi mi. Bila je patrola, ki je kot ponavadi vsako jutro šla iz Mirne v št. Rupert.

Ko smo razložili, v katero smer naj grene, da čimprej pride v Avstrijo, smo se od navdušenega četnika poslovili ter mu želeli srečno pot.

Prišel je čas, ko so se novi gospodarji spomnili, da bi bilo dobro zamenjati denar. Ker smo imeli tudi „skrivači“ nekaj denarja, smo ga oddali dekletom, da so ga v Trebnjem zamenjale. Menjavali so: tri italijanske lire, oz. dvajset nemških mark — je bilo za en novi jug. dinar.

Dekleta so povedale, da so tovarišem Rupnikove lire posebno všeč; dočim so bili nad nemškimi markami nejevoljni. Mi smo lire „Ljubljanske pokrajine“ imenovali; bankovec za en tisoč — Slovenska deklica in bankovec za petsto lir — Slovenski fant. Zakaj so bile „osvoboditeljem“ te „izdajalske“ lire tako všeč — še sedaj ne vem. Jaz sem si en tisočak obdržal za spomin — na stare čase.

Koncem meseca junija so se začele pojavljati prve govornice, da so Angleži vse Slovence, ki so prišli v Avstrijo, vrnili nazaj v Jugoslavijo; tukaj pa da so osvoboditelji vse pobili. Govorilo se je tudi, da se je nekaterim posrečilo uiti in se sedaj kot preganjane zveri skrivajo in se ne upajo pokazati nikomur.

Od začetka tem govoricam nismo nič verjeli. Ko pa je k nam prišla sestra domobranca, katerega smo vsi dobro poznali, in nas prosila, če bi lahko on prišel k nam v šotor, ker sedaj je skrit sam v neki jami in že skoro zmešan, smo začeli misliti drugače. Povedala nam je tudi, kako je skočil iz vlaka, ko so vrnjene domobrance vozili proti Kočevju.

Sklenili smo, da bomo najprej naše bivališče preselili v bolj skrit in nedostopen kraj, nato pa bomo šli po njenega brata, da bo ostal med nami.

Že po par dnevih smo se preselili v novi kraj. Skrivališče je bilo v mladem, zelo zaraščenem gozdčiču okoli sto metrov nad potokom, ki je žuborel v dolini. Gozd je bil na obeh straneh potoka zaraščen, da smo mo-

rali narediti pravi tunel skozi vejevje. Ob potoku je bila speljana zapuščena gozdna pot, na kateri smo se shajali z drugimi skrivači. Le sorodniki našega taborišča so vedeli za skrivni predor med v vodo segajočem vejevjem.

Na vrhu hriba, tudi v gozdu, je stala samotna kmetija, kjer so imeli sina, ki je bil „večni skrivač“. Skrival se je odkar so se v okolici pojavili prvi partizani, in tudi k domobrancem ni bil voljan iti. On nam je tudi navetoval ta kraj, trdeč da v ta gozd še ni stopila noga nobenega vojaka. Bil je zelo hudomušne narave in vedno dobre volje. Pripravljen je že imel lovski rog. da bo, ko pride svoboda, na vrhu hriba zatrobil na vse strani: Skrivači, to vaš je dan. Skrivači, le ven na plan!

Meni se kraj ni preveč dopadel. Od tukaj nismo videli nikamor. Ne ceste, ne neba nad seboj in tudi šuma življenja ni bilo nobenega. Jaz sem šel vsako jutro na deset minut oddaljen rob, da sem tam s pomočjo povečevalnega stekla in sončnih žarkov prižgal cigareto. Tudi ako ni bilo sonca, sem šel tja, da sem tako lahko vsaj nekaj časa opazoval cesto, ki se je videla v daljavi — cesto, ki mogoče pelje v svobodo. Večkrat se mi je porodila želja, da bi kar takoj krenil na pot. Šaj svoboda nekje mora biti.

Furlana, katerega je pripeljala njegova sestra, smo neko noč z veseljem sprejeli. Obnašal se je razburjeno in tudi gledal je zelo preplašeno. Poznalo se mu je, da je preživel grozne stvari. Še vedno je bil pod vtisom strahot, katere je preživel, odkar so Angleži izročili domobranske bataljone Titovim krvnikom. Res je bilo nekaj strašnega, kar nam je pripovedoval. Vso noč smo kot zamaknjeni poslušali.

Torej je bilo vse izgubljeno. domovina prodana in zaslužnjena. Človečanske pravice poteptane Cvet slovenstva pomorjen in zmetan v brezna, okoli katerih so tulile rdeče hijene. Tudi otroci so morali biti pomorjeni, da s svojim mladim življenjem zadoste krvi žejnemu bratu.

Zaman stegovala je róke
matí, Kajna proseča:
Pustite vsaj naše otroke!

Bela Roža nad vami se sklanja,
tihi junaki kreposti.
Brsteča iz src pobite,
nikdar ubite mladosti.

S solzami je mater,
sestrá in nevest prepojena.

V zemljo slovensko,
po Božji dobroti vsajena.
Bela roža...
Krvava Krizantema.

Tudi od drugod so prihajale te žalostne novice. Blizu Stične se je skrival domobranec, ki je bil tri dni v breznu med pobitimi žrtvami. šele, ko

so partizani zaminirali rob brezna, se je po deblu drevesa, ki je padlo v jamo le s težavo rešil (Kočevski rog).

Blizu št. Ruperta se je skrival domobranski podčastnik, ki je ušel iz množičnega morišča nekje blizu Celja.

Bilo jih je še več, ki pa se niso hoteli pokazati nikomur. Odkar so bili od Angležev na tako zvijačen način vrnjeni, niso zaupali živi duši pod nebom.

Kmalu nato, ko je prišel k nam Furlan, smo šli na celodnevni obisk v eno uro oddaljeno „trdnjavo“. To skrivališče je bilo v naravni duplini nad prepadom in se je v njega prišlo le z gornje strani — in še to po vrvi. Iz te dupline se je videla vsa Mirenska dolina kot na dlani. Samo z dobrimi topovskimi strelji, bi se dalo doseči to duplino. Ali pa izstradati prebivalce, da bi od lakote pomrli, če se ne bi že prej po vrveh spustili v dolino.

Med domačini, ki so bili tukaj skriti, je bil tudi zastopnik Gorenjske. Bil je sin tovarnarja čevljev iz Tržiča. Kako je on zašel v ta kraj, nismo vprašali, ker je pogovor potekal le o vrnjenih in o tem, kaj ukreniti v prihodnosti. Večina je bila mneja, da bi bilo potrebno čimprej zapustiti Jugoslavijo. Med temi sem bil najbolj navdušen jaz in Furlan. Ko se je zmračilo, smo se previdno splazili iz trdnjave in se vrnili v naš šotor.

Po tem obisku se je dobro vzdušje v našem šotoru ohladilo. S Furlanom sva bila za to, da odidemo v inozemstvo, dočim so ostali trije trdili, da se bo situacija spremenila, da bodo prišli Angleži ter da bodo svobodne volitve. Edini, ki je ostal nevtralen, je bil „večni skrivač“. Kje je bil njegov brolg, nam ni nikoli omenil.

Furlan me je nekega večera povabil, naj ga spremim na njegov dom, ker je imel namen iti po hrano. Z veseljem sem šel z njim. Njegova sestra nama je pripravila dobro večerjo in jo prinesla v bližnje grmovje, kjer sva jo čakala. Tudi ona je bila najinega mnenja in je obljubila, da nama bo pripravila dobro popotnico, ko bova šla na pot.

Da ne bi „osvoboditelji“ trdili, da skrivači nismo ničesar doprinesli za „obnovo domovine“, se je po gozdovih dobro upeljala nova industrija. Že prenekateri kmetovalec se je ponašal z novim košem za voženje krompirja, ali novo košaro. Tudi steklenice so že bile vse opletene. Govorilo se je, da so v nekem kraju skrivači izdelali kompleten voz. Tudi mi smo po naših močeh sodelovali za obnovo. Celo neki terencec se je hvalil, da so mu „neznanci“ darovali krasno pleteno majolko.

Bela garda v Rimu!

Po zaslugi ljubljanskih dnevnikov smo zvedeli prvo novico, katera nas je nadvse zanimala. V priobčenem članku je bilo napisano približno takole: „Že dalj časa se dogaja, da ameriški in angleški imperialisti s konzerviranim mesom in belim kruhom hranijo slovenske belogardistične izdajalce in jim nudijo celo zastojnsko stanovanje v Cine Citta pri Rimu.“ V nadaljevanju članka je bilo rohnenje proti tej nesramnosti zaveznikov itd.

Torej v Italijo! S Furlanom sva bila takoj na tem, da čimprej odi-

deva. drugi pa se niso mogli odločiti. Obdolžili so naju celo, na sva partizanska propagandista. Sčasoma so se v toliko premislili, da so imeli namen oditi po trgatvi.

Jaz sem se resno zavedal, kakšna nevarnost je to. Ostati do trgatve in potem pride jesen in zima... Tudi miličniki so čakali te prilike, da jim skrivači sami pridejo pod strel.

Bivši partizani so dobro vedeli, kako nevarno je laziti po gozdu za skrivači. Čemu izgubiti po nepotrebnem življenje sedaj, ko je prišel čas za uživanje svobode.

Proti Italiji

Za odhod sva si izbrala, ako se dobro spominjam, dan 10. avgusta. Med tem časom sva naredila načrt, kod bova hodila, da bo čim manj možnosti, da bi trčila s partizani. Od bližnjih poznancev sva se že poslovila in vsem obljubila, da bova pisala, ako nama Bog da srečo, da prideva do cilja.

V šotoru so sedaj ostali še trije domobrance, katerih imen se spominim.

Kaferle Jože — podnarednik

Kolenc Jože — narednik

Kolenc Lojze — kaplar

Na vrhu hriba, pa je ostal „večni skrivač“ brez imena.

Še pred večerom sva odšla na Furlanov dom, kjer nama je sestra pripravila „grofovsko večerjo“. Tudi na popotnico ni pozabila. Bila je res skrbno dekle in ni na nobeno reč pozabila. Vse smo porazdelili v oba nahrbtnika enako, ker če bi se med potjo po nesreči razšla, bi enemu, kot drugemu ne manjkalo ničesar.

Ob slovesu naju je pokrižala na čelo in vsi trije smo imeli rosne oči.

O, hišica očetova, Bog živi te!

Zdaj se ločiti morava. Bog živi te!

Bila je že noč, ko sva krenila na pot. Mimo vasi pri Mirni sva krenila v smeri proti Čatežu pod Zaplazom. Hodila sva vso noč in prišla zjutraj v bližino istega kraja, od koder sva odšla. Ker sva bila z mislimi verjetno preveč zatopljena v slovo od domovine in kako bo potem, ko bova prešla mejo, sva hodila v krogu, ne da bi to opazila.

Ko sva se po daljšem prerekanju le sporazumela, sva krenila v pravo smer. Sedaj nisva več dovolila, da bi naju hudobne čarovnice speljale v začarani krog. Glavna smer potovanja mora biti vedno — proti zapadu.

Prišla sva že precej daleč, ko je začelo močno deževati. Toda nikjer naokoli nobene strehe. Niti drevesa ni bilo videti. Povsod samo grmovje in skale. K sreči sva med skalami zagledala dve luknji, kot namenjeni za naju. Splazila sva se v te luknje na čuden način. Z nogami sva rinila v luknje, tako da nama je končno le glava molela ven. Ker sta nama nahrbtnika ostala zunaj, sva ju potegnili na nezaščiteni glavi in nato v jazbečevini trdno zaspala.

V bližini Čateža in naprej proti Žužemberku sva naletela na zapušče-na ležišča skrivačev. Kot je izgledalo so že pred nama odšli preko meje.

Kadar sva morala prečkati kako cesto, sva bila zelo previdna. Le po daljšem opazovanju sva si izbrala primeren kraj za prehod. Vasi in obljudenih krajev sva se zelo izogibala, da tako čim manj prideva v stik z ljudmi.

Ob spuščanju, ali bolje rečeno drsanju po zadnji plati po strmem po-bočju navzdol bi skoro padla v roke osvoboditeljem. Zaradi gostote drevja in grmovja nisva opazila, da je po dolini speljana cesta — ob cesti, pa je žu-borela reka Krka.

Prestrašena sva občepela v grmovju nad cesto. Samo še korak, pa bi padla naravnost pred avtomobil, na katerem so bili partizani.

Po daljšem molčanju in opazovanju sva šepetaje ugotavljala, kako priti preko ceste in Krke. Akoravno je samo dvajset metrov desno od naju be-tonski most, si nisva upala prek njega. Izgledalo je, da je ta cesta zelo pro-metna, ker v kratkem času se je po njej peljalo že več partizanov v obeh smereh. Ko nekaj časa ni bilo čuti nobenega šuma, sva stekla preko ceste in skočila v vodo. Do vratu segajočo Krko sva hitro prebrodila in na na-sprotni strani splezala v grmovje. Kaj se je med tem časom dogajalo na cesti nisva videla, ker nazaj se nisva niti ozrla.

Že po dveh urah sva se utrujena in mokra priplazila do vrha hriba. Od tu se nama je odprl nepričakovan razgled. Pred nama je ležala kake tri kilometre široka, valovita dolina, po kateri so bile, kot posejane, manjše njive in senožeti, na katerih je bilo opaziti ljudi pri delu.

V bližnji vasi, ki je štela le malo hiš, so se podili otroci. Dolino pa je ob desnem kraju obkrožala cesta, ki se je kot kača vila med kamenjem in grmovjem. Ob tej cesti so bile kot v okras posejane posamezne hiše. Da-leč tam v ozadju pa je bil velik gozd.

Reven je ta kraj, toda svoje lepote ne more skriti. Akoravno so ob krstu pokrajini dali ime Šuha Krajina, sva bila midve še vedno premočena do kože.

Krenila sva naprej; kar preko valovitega polja. Na cesti ves čas ni bilo videti nobenega človeka, zato sva se na bližnjem ovinku povzpela na cesto in po njej pešačila do prve hiše. Tu sem šel jaz v hišo, da bi dobil vžigalice, ker me je že zelo mučilo, da nažgem malo „božje travice“.

V hiši so bili zelo revni. Vžigalic niso imeli, zato so pa imeli zakopano tlečo žerjavico, da so lahko zakurili, kadar je bilo potrebno. Ob pogovoru so omenili, da je ravnokar šla mimo partizanska patrola. To seveda ni bilo res. Hoteli so le, da bi čimprej odšla naprej.

V kratkem času sva prišla do roba gozda, katerega sva preje videla iz daljave. Vsedla sva se med drevje ter opazovala okolico. Posebno naju je zanimala skoro ob gozd prislonska hiša kakih sto metrov levo od naju. Ob hiši je bil neke vrste kozolec, ki je bil tudi hlev obenem. Ker nama je ta zakrival večji del hiše, sem se jaz odločil, da grem kar v hišo, da vi-diva, kakšni ljudje prebivajo tukaj.

Na videz je izgledalo vse kot izumrlo. Okna so bila zagrnjena in v bližini ni bilo videti nobenega človeka, ne živali. Ker so bila vrata na pol odprta, sem poklical in kmalu je prišla gospodinja. Rekla mi je, da naj ne govorim glasno. Ko sem jim povedal kdo sem, me je povabila naj vstopim.

Tiho mi je pripovedovala, da so pred par urami pripeljali z železniške postaje njenega sina, ki je bil tudi domobranec. Partizani so ga imeli zaprtega v št. Vidu v zavodih; in ker je bil mladoleten, so ga zaradi amnistije izpustili.

Peljala me je v sobo, kjer je na postelji ležal — okostnjak. Pozdravila sva se le z očmi, ki so mu iz vdrtin zrle, kot iz drugega sveta. Le za hip so se zaiskrile (verjetno, ker me je videl v domobranski uniformi) in nato zopet otopele — kot da se nahaja neznano kje. Povedal sem materi, da imam v gozdu spremljevalca, ki je tudi bil v zavodih. Na vsak način je hotela, da pride tudi on v hišo. Skočil sem po Furlana in hitro sva bila dogovorjena, da gre, da vidi tega fanta. Pripovedoval je nato materi vse, kar je doživel, odkar so bili vrnjeni iz Vetrinja. Kako so jih na vsaki — križevi postaji mučili in pobijali kot pse in končno, kako je skočil iz vlaka, ki jih je peljal proti morišču.

Po malici naju je mati prosila, ako srečno prideva v Italijo, naj ne pozabiva pisati, da bo šel potem za nama tudi njen sin, ko malo pride k sebi in si opomore. Na žalost nama je deževje uničilo naslov in nisva vedela, kam pisati.

Žalostna sva se poslovila od te uboge matere, ki je bdela ob sinu, okostnjaku. Toda ponosna je bila naj. Na njenega domobrancia-junaka.

Poskakovala sva kot cirkuška pajaca, da si malo ogrejeva premražene ude. Toda ledeni dež je bičal drevje in naju. Povsod je vreščalo in hrumelo, kot da je sodni dan. Velikanska drevesa so se upogibala in tolkla z vrhovi med sabo, da kaj podobnega še nisva doživela. Začela sva na ves glas kričati eden v drugega; toda glas je bil mrtev. Obnašala sva se, kot da sva tudi midva del tega silovitega neurja.

Šla sva naprej; od drevesa do drevesa. Vsakih nekaj metrov sva počivala in nato zopet rinila skozi naliv. Le do kje neki sega ta velikanski gozd?

Po nekaj urah se je ozračje umirilo. Lezla sva po pobočju v vrh in nato po drugi strani navzdol. Medtem je neurje ponehalo, da sva se lahko oddahnila. Po gozdu sva nato prišla v gornji del Dobrepoljske doline. Ker je bilo že proti večeru sva imela namen, nekje v bližini prenočiti. Res sva v dolini zagledala kozolec, ki je bil nekaj oddaljen od hiše. Tja sva namepravala iti, ko se popolnoma znoči.

Med čakanjem sva zaslišala iz daljave ljudsko petje in molitev rožnega venca. Marija, k tebi uboge reve... je odmevalo od vseh strani. Pobožnost pa se je sredi polja ob kapelici zaključila s tiho ljudsko pesmijo: Lepa si, lepa, Roža Marija.

Bila sva tako zamaknjena, da skoro nisva opazila, da je bila že trdna noč. Previdno sva se približala kozolcu in splezala v podstrešje, ki je bilo

polne sena. Ko sva se popolnoma slekla, sva razložila mokro obleko po kupu ter se zakopala globoko v seno in kot omamljena zaspala.

Bilo je že okoli popoldne, ko sva se drugi dan prebudila. Obleka se je medtem do dobra posušila; le v želodcih nama je neusmiljeno krulilo. Hitro sva se spravila nad nahrbnika, da najdeva kaj, da potolaživa to neusmiljeno bolezen.

Opazovala sva precej časa, če je varno, da se spustiva s kozolca. Gospodarja sva večkrat videla, ko je hodil v bližini. Zlezla sva po lestvi ravno, ko je prišel pod kozolec. Po pozdravu sva se mu zahvalila za samovoljno prenočišče. Gledal naju je zelo grdo in nama je dejal: „Ja. Jaz sem imel sina, ki je bil domobranec. Prišel je domov. Sam sem ga peljal na postajo milice, da ga kaznujejo, ker se je boril proti narodu. Vsi ste zaslužili kazen.“

Videla sva, da je najbolje, da greva naprej. Ker s takim očetom, ki lastnega sina izroči morilcem — nimava kaj opraviti.

V bližino postaje Ortnek sva prišla okoli treh zjutraj. Čudno se nama je zdelo, da imajo povsod prižgane luči. Zato sva šla naprej in pri Zlebiču prekoračila progo in cesto. Pri vasi Zamostec sva preko mostu prešla potok in krenila proti Novi štifti.

„Samotna romarja“

15. avgust. Praznik Vnebovzvetja Device Marije. Med potjo sem pripovedoval Furlanu, da se kraj, kamor bova kmalu prišla, imenuje Nova štifta. Tu je daleč na okoli znana božja pot. Pred vojno se je tu na današnji dan vedno zbralo zelo veliko število romarjev. Tudi jaz sem šel vsako leto z materjo na to romanje. S seboj sva v culi vzela „koruzno potico“ in steklenico čaja, da sva imela za južino, ko je že minila „Velika maša“ (glavna sv. maša). Po južini pa sva se po „štrikih“ napotila proti domu. Nekateri romarji so prišli že prejšnji večer in so prenočevali kar v cerkvi in okolici. Romarska cerkev je bila nadvse lepa. Končno bo že vse videl, ko prideva tja.

Pod Novo štifto sem imel namen poklicati v neki hiši, toda Furlan mi je branil. Vseeno sem klical in res je kmalu prišel odpret neki moški. Ko neju je zagledal, je šel nazaj in se vrnil s puško. Ker bi bilo v hiši lahko še več oboroženih, sva hitro smuknila v hrib.

Danilo se je že, ko sva mimo kapelic Križevega pota prišla do romarske cerkve. Cerkev pa je bila zaprta in nikjer ni bilo opaziti žive duše. Prehodila sva kraj prav do drugega konca, kjer je bila velika gostilna, kamor so romarji zahajali na okrepcilo. Tudi tu ni bilo nikogar.

Počasi sva se vrnila nazaj in si pred župniščem ogledala velikansko lipo, na kateri je bila visoko gori med vejevjem zgrajena lepa hišica, do katere se je prišlo po stopnicah.

Poskusila sva, da ugotoviva če je kdo v župnišču. V kuhinji za župniščem je bila nažgana luč. Odprla nama je priletna kuharica in se naju zelo prestrašila. Takoj je sama ugotovila, kdo naj bi bil. Rotila naju je,

naj hitro odideva, ker gospod pater še spiyo in za deseto uro so partizani sklicali zborovanje (miting). Medtem, ko naju je naganjala, je pripravljala zajtrk in nama postregla. Nekaj nama je dala, da vzameva za na pot — proti Italiji.

Vsedla sva se za mizo tako brezskrbno, kot da bi bila že na varnem v samem Cine Cittá pri Rimu. Jaz sem se ves dan počutil zelo varnega. Naj pride karkoli! Danes se nama ne more zgoditi nič hudega, ker sva pod varstvom same Matere Božje.

Ob najinem odhodu še vedno ni bilo videti nobenega človeka. Poslovila sva se od Marijine cerkve ter začela pot po štrikih v strmino. Štriki se je imenovala romarska steza, ki je bila kot žleb zdršana po pobočju. Res se je bilo potrebno med potjo oprijemati vejevja in sroboti, da ni človek zdrsel nazaj po strmini. Že od davnine je bila znana ta pešpot, ki je povezala Lož preko Loškega potoka v Ribniško dolino.

Ko sva prišla do konca štrikov sva se vsedla na robu hriba v mahovje, odkoder sva lahko videla skoro vso dolino.

Desno od naju, daleč doli v dolini je bila med Malo in Veliko goro stisnjena Ribnica. V daljavi, skoro za Malo goro se je videla na vrhu koničaste-ga hriba cerkva Sv. Ane. Od cerkvice še dalje desno v daljavi je bil — Kočevski Rog.

Ravno pod nama je kot na dlani ležala Nova štifta. Po dolini so bile raztresene vasi lepo povezane med seboj z belimi cestami. — Levo pred nama je na drugi strani doline na visokem hribu kraljeval Sv. Gregor. V skrajnem kotu na levo pa je bila skrita Slobražica. Odtod je bila po ovinkih speljana cesta v Loški potok in druga cesta, ki je preko znamenitega klanca Boncar dosegla Bloke.

Dvignila sva se in po položni poti kmalu prišla do gostilne na Travnji gori. Gostilna je bila na ravnici sredi gozda, ki že spada na področje Velike gore. Vsa poslopja so bila požgana ter vse zapuščeno. Imela sva namen natočiti vode iz vodnjaka, toda tega nisva storila. Po gozdni stezi sva šla naprej in v pol ure prispela na vrh Travnje gore, ki je bila najvišja točka v okolici. Tukaj se je tudi začela „dežela“ Notranjsko.

Vsedla sva se pod velikansko starodavno bukev, ki je zrasla ravno na meji. Včasih je bila na tej bukvi podoba križanega. Toda „svoboda“ je tudi to znamenje uničila.

Opazovala sva po lazih (senožeti), ako se od kje ne bliža kak zakasneli romar. Nikogar ni bilo videti. — Iz Loškega potoka ni šel danes nihče na božjo pot. „V prvem letu svobode so šli na romanje samo osvoboditelji. Romanju pa so dali ime Miting“.

Kako so rohneli, ko so zvedeli, da sta že v prvih jutranjih urah bila tam „samotna romarja“! Eden oblečen v domobransko uniformo, drugi pa v civilu, ki sta se brezskrbno sprehajala po okolici, ker do desete ure — je bilo še daleč.

Ta dan se nama ni nikamor mudilo. Do mojega doma je bilo samo poldrugo uro in imela sva še dovolj časa, da do večera prideva v bližino.

Nabirala sva lešnike, ki so ravno dozorevali, in tako počasi prišla do meni dobro znanega izvirka. Izvirek je bil v mali kotanji ter se ni nikamor odtekal. Verjetno, da je bil v zvezi s kakim podzemskim jezerom, ker je voda bila vedno v enaki višini in vedno sveža.

Zgodaj popoldne sva preko lazov in gozdičev prišla na gmajno, od koder se je dobro videl moj dom in vsa okolica. Nad cesto, ki pelje od vasi Hrib proti Beli vodi, sva poiskala gost grm ter se v njem dobro utaborila. Le za opazovanje sva razmaknila vejevje, da sva imela „okno“ v svet.

Da ni bilo preveč dolgočasno, sem pripovedoval Furlanu spomine iz moje mladosti.

Rojen sem bil na „Taboru“, ki je bil dobro viden desno od naju. Tabor je bil hrib, na katerem je bila že v Turških časih sezidana cerkva Sv. Barbare. Obdan je bil na eni strani od gozda, drugod pa je bil nad naravnim prepadom obzidan z močnim zidovjem. Ob cerkvi je bila v vodnjaku talna voda, katera niti v največji suši ni usahnila. Ta utrdba bi turški naval z lahkoto zadržala.

Kasneje so na Taboru sezidali še novo župno cerkev, župnišče in mežnarijo ter uredili tudi farno pokopališče okoli prvotne cerkvice. Pred vojno je bil postavljen tam tudi evharistični križ, katerega so neznanci spodžagali, enako kot po drugih krajih Slovenije.

Za časa italijanske okupacije je bila na Taboru postojanka Loškopotoške vaške straže, ki je štela okoli tristo mož. Ker nisem bil mel revolucijo na domači postojanki, mu o teh boricih nisem vedel veliko povedati.

Vedel sem pa, da so partizani našega župnika Josipa Pravharja po italijanskem razpadu grozno mučili in ga kasneje tudi umorili.

Ko sem bil še otrok, sva se z gospodom župnikom vedno sprehajala po Taboru. Nekoč me je celo našel, ko sem zaspal na pokopališču med kostmi v novo skopani jami.

Iz doline, oz. od vznožja vasi Hrib je bila na Taboru speljana lepa cesta, vsa obdana z divjimi kostonji. Iz vasi Retje, šegova vas in Srednje vasi pa se je dalo priti na Tabor pa starodavnih stezah.

Ravno pod nama, kakih petsto metrov daleč, je bila speljana državna cesta, ki je od vasi Hrib vodila preko Kaple v Travnik in od tam preko Sadole v Drago, v kateri so do svojega odhoda kraljevali Kočeverjarji. Na tej cesti so italijanski vojaki ustrelili mojega strica Edvarda, ko je šel k sv. maši. On je bil tako prva žrtev revolucije v naši fari.

Skozi „okno“ sva videla, da je v nekdanji gostilni na Kapli sedaj partizanska postojanka. Partizani so prihajali in odhajali ter se po večini vozili po cesti pod nama. Mogoče so jih od Nove štirte obvestili, da sta „popotnika“ krenila v to smer.

V bližini mojega doma je bilo le redkokdaj opaziti kakega človeka. Nekajkrat se je pojavila ženska postava, katere pa iz daljave nisem mogel spoznati.

Napravila sva načrt, kod bova krenila, ko se bo znočilo. Zakaj sva si izbrala najbolj predrzno možnost, še sedaj ne vem.

Ko so se v hišah pričele prižigati luči, sva videla, da so partizani sloneli na oknih postojanke in se pogovarjali. Bil je še napol mrak, ko sva se spustila na cesto. Šla sva po njej do partizanske postojanke na Kapli. Tam sva prečkala dvorišče miličnikom „pod nosom“. Med poslopjem in hlevom je bil prehod, po katerem sva se povzpela na pot, ki je bila dvignjena toliko, da zadaj poslopje ni imelo oken. Tako sva sedaj že bila postojanki za hrbtom. Po poti sva nato že v popolni temi korakala mimo hiš; nad Srednjo vasjo sva zavila proti studencu in mimo njega preko njiv prišla do potoka, ki se imenuje Loški potok. Preskočila sva potoček in že sva bila v grmovju, katerega sva si poprej določila za — kratko ločitev.

Slovo od doma

Ko sem Furlanu oddal uro in nahrbtnik ter mu dal nasvete, kod naj gre naprej, ako se jaz ne vrnem, sem mu še posebej zabičal: ako se v pol ure ne vrnem, mora takoj zapustiti ta kraj in iti naprej.

Vrnil sem se po isti poti, po kateri sva prišla. Šel sem naravnost proti domu in vstopil v hišo.

Moja mati je bila zaradi bolezni v postelji; toda je takoj vstala in me objela. Dejala je: „Vedela sem, da boš danes prišel. Sedaj boš doma pri meni. Pečena jabolka imamo v pečici; vem, da si lačen...“

Medtem je pritekla sestra in zavpila: „Drago! Beži! Obkoljujete!“

Še enkrat sem se stisnil k materi, nato pa sem se ji skoraj iztrgal iz objema. Skočil sem skozi vrata in med ljudmi, ki so se med tem zunaj nabrali, na vrt, ter skozi visoke fižolove preklje proti sosedovemu hlevu in od tam sem bil že v par minutah pri Furlanu, ki je med tem molil rožni venec.

Oprtal sem si nahrbtnik, dal uro v žep in že sva bila na stezi, ki je po samoti vodila do naselja Matevlek.

Ker sva hodila hitro, se med potjo nisva pogovarjala. Zaradi varnosti se v naselju nisva ustavila. Prenočila sva v sredini njive posejane z ovsem, odkoder bi v slučaju potrebe skočila v bližnji gozd.

Navsezgodaj drugega dne sva že prišla pod Jazbino. Je to druga najvišja točka v našem kraju. Na vrhu hriba se kot začarani gradovi dvigajo proti nebu velikanski bloki skal. V teh skalah je dvorani podobna velika jama in to jama še od turških časov imenujejo Jazbina.

Akoravno naju je mikalo, se v te skladovnice skalovja nisva povzpela. Nadaljevala sva pot po stezah ter med mestom Lož in Babnim poljem prešla utrdbe, znane „Rupnikove linije“.

Cesta, ki veže Lož z bližnjo Hrvaško, je bila zelo prometna. Nепrestano je bilo slišati drdranje avtomobilov. Zgubila sva precej časa, da sva našla primeren kraj, kjer sva cesto prekoračila.

Na stari jugoslovanski meji v gozdovih nad Babnim poljem sva hodila previdno, ker so imeli tam partizani za časa okupacije svoja taborišča in bolnišnice. Toda sedaj sva našla vse opuščeno. Na cesti ob meji so bile žične in protitankovske zapreke odmaknjene. Korajžno sva hodila naprej po tej lepi cesti, katero je italijansko vojaštvo zgradilo — za napad na kraljevino Jugoslavijo.

Ker se je mračilo, sva s ceste krenila globoko v Mašunski gozd. Kot da je bila narejena za naju, sva odkrila v gozdu „vilo“. Narejena je bila iz drevesnih debel; streha je bila iz smrekovega lubja, vrata pa so imela celo zelo umetniški zapah.

Blizu koče je imel „stric“ medved svoje napajališče. Tudi midva sva zajela te deževnice in se okrepčala. Po bornem prigrizku in molitvi sva se trudna zleknila na pograd. Toda ne bodi ga treba, se je v tem čudovitem miru zaslišalo: Cop, cop... Tisti nekdo je bil že zelo blizu in se je ustavil ob vodi. — Dobro, da ni bilo z nama junaškega Krjavlja, ker bi prav gotovo zopet koga na „dvoje“ presekal.

Zadovoljna sva zaspala tako hitro, da nisva niti slišala, kdaj je stric medved odšel.

Zjutraj je bilo precej hladno. Bila sva v „deželi“ Primorski, kjer je nedaleč od naju kraljeval ledeni Snežnik.

Po več urah počasne hoje sva prišla iz gozda. Pred nama sva zagledala same goličave. Valovita pobočja so bila le sem in tjo poraščena z nizkimi borovci. Pravega grmovja ni bilo nobenega. Kmalu sva naletela na Primorce, ki so pospravljali seno. Pokazali so nama, katera je prava smer proti št. Petru na Krasu, kamor sva bila namenjena.

Nedelja v rudniku

V jutru sva že naprej od Sv. Petra prišla do zelo prometne ceste in ker se je že danilo, je bil skrajni čas, da poiščeva kako skrivališče. Kmalu sva pod cesto našla neko jamo in zlezla v njo. Ko sva se spuščala po poševno ležeči jami navzdol, sva ugotovila, da je ta jama zapuščen rudnik. Lezla sva v globino, dokler nisva prišla do dna. Odložila sva nahrbtnika in opazovala, kako je skozi cevi podobno odprtino pronicala svetloba.

Ko sva se ustoličila med skalami na dnu rudnika, so kmalu začeli po cesti nad nama voziti tovorni avtomobili. „Živela svoboda! Živijo, Tito!“ je odmevalo od sten jame. Tovornjaki natlačeni s svobodoljubnimi Primorci, so potresali svod jame. Vmes so se pa čule pesmi navdušenega ljudstva. „Kesec koso brusi... kmet pravico terja... Naprej v borbo, za pravdo in svobodo slovenskega naroda.“ Pesem se je vrstila za pesmijo in navdušenja ni pojenjalo.

Verjetno je bilo ta dan „ljudsko zborovanje“. Mogoče v bližnjem št. Petru, ali celo v malo oddaljeni Postojni. Proti večeru so se zborovaci vračali. Ker so bili utrujeni, niso tako navdušeno prepevali kot zjutraj.

Danes sva bila s Furlanom oba malo razburjena. Mogoče zato, ker sva morala biti na dnu jame, ko je bil zunaj tako lep nedeljski dan. Ali pa

morda zato, ker sva bila že blizu meje. Najverjetneje pa zato, ker vsi ljudje, ki so se danes vozili nad nama in še mnogo drugih, niso še sedaj niti slutili, da so bili ogoljufani za svobodo.

Veliko so pod fašizmom pretrpeli naši ljudje po teh krajih, zato bi jim človek res od vsega srca želel, da kmalu dočakajo resnično svobodo slovenskega naroda: „Ko rojak prost bo vsak...“

V najini revni zalogi nama je ostala samo še konzerva svinskega mesa. Predno sva zlezla iz luknje, sva jo odprla in slastno pojedla; bil je to zadnji obrok iz najine „popotnice“.

Šele okoli polnoči, ko se je na cesti vse umirilo, sva zlezla iz rudnika in ob lunini svetlobi nadaljevala pot proti Sežani

Med potjo sva prišla v kraj, kjer je izgledalo, da je pred nama samo skalovje. Šla sva proti navideznemu skalovju — toda zaslišala sva kričanje in tekanje in obenem se je povsod našlo nešteto luči. Trčila sva verjetno ob kako signalno napravo ter prebudila vso vojašnico, v katere področje sva se nehote vtihotapila.

Ob cesti, ki je bila speljana preko kasarniškega področja, sva zagledala precej zaraščeno „živo mejo“. Skočila sva tja in se, kolikor je bilo mogoče, zarila pod vejevje. Vojaki so med tem hodili mimo naju in povsod pregledovali. K sreči niso nikjer opazili nič sumljivega. Počasi so začele ugašati luči in končno se je vse umirilo.

Ker je luna včasih pokukala izza oblakov, sva lahko opazovala okolico. Sklenila sva, ko bodo oblaki prvič zakrili luno, bom šel naprej jaz in bom počakal njega v skalah, ki so se videle v daljavi. On pa bo šel za menoj, ko bo luna na novo zakrita.

Kaj se je zgodilo med tem, ne vem. Ali sem zaspal med skalovjem; ali pa sem šel predaleč, da me Furlan ni mogel najti. Kot mi je kasneje povedal, me je povsod iskal in celo klical. Ob jutranjem svitu sem se dvignil in sam žalostno nadaljeval pot. Tolažila me je misel, da je tako mogoče bolj prav, da preko meje prideva posamič.

Na samotnem hribu sem srečal ravnotako samotnega pastirja. Zelo ga je veselilo, da je dobil nekoga, s komer se je skoro leno uro po mili volji pogovarjal. Povedal mi je, da so v vasi, odkoder se sliši ropotanje avtomobilov, Angleži, da so se morali osvoboditelji umakniti iz Trsta in Občin, ter da so sedaj v Sežani, katera je bila dobro vidna levo od naju. Naivno sem mu povedal, da grem v Sežano obiskat brata, ki je tam pri vojaki, nekdar sva se prijateljsko poslovila.

V malem borovem gozdiču sem naletel na ostanke vojaških oblek in podobnega. Zgledalo je, da so se tukaj ljudje, ki so šli pred mano, preoblekli v civilne obleke.

Patrol ali straž na navidezni meji ni bilo nikjer opaziti. Krenil sem iz gozdiča naravnost proti Občinam in ko mi je Sežana že ostala v ozadju, sem se spustil na glavno cesto.

Nisem še dolgo prešahačil, ko so me že dohтели trije civilisti na kolesih. Vedeti so hoteli, odkod prihajam in kam grem, ter ali imam dokumente.

Ker so imeli rdeče zvezde, sem jim dejal, da z njimi ne maram imeti nobene opravka. Eden me je prijel za rokav in dejal, da moram z njimi na stražnico v Sežano. Medtem je po cesti pripeljal angleški avto in pred nami ustavil. Jaz sem hitro smuknil v grmovje. Videl sem, kako so angleški vojaki obstopili dotične civiliste in se z njimi prerekali.

Ker nisem zaupal ne enim ne drugim, sem jo po grmovju pobral naprej, čeprav se vojaki zame niso zmenili.

Pred Občinami sem zopet stopil na cesto ter kot vojaški preglednik ogledoval od granat preluknjane hiše.

Dihal sem s polnimi pljuči. Zdelo se mi je, da je celo zrak drugačen tostran meje. Povsod se je čutila svoboda. Imel sem občutek, da šele tukaj v resnici spoznavam, da je življenje v rdečem raj — strahota.

Sedel sem na sedež v tramvaju. Čeprav sem bil v domobranski uniformi, me nobeden izmed potnikov ni gledal sumljivo. Med drdranjem voza v nižino sem opazil, da so se v Trstu našigale luči.

Vstopil sem v pisarno Rdečega križa, ki je bila ob železniški postaji. Kmalu so poiskali mladega gospoda, ki me je zelo ljubeznivo sprejel. Kot je izgledalo, je razmere v Sloveniji poznal veliko bolje kot jaz. Zelo hitro mi je napravil neke vrste izkaznico in me nato spremil v „hotel na večerjo“. Dejal mi je, da naj v miru povečerjam in naj se po jedi ne premaknem s sedeža, dokler se ne vrne.

Prikrito sem opazoval ljudi. Nobenega sumljivega obraza ni bilo med njimi. Natakar se mi je nasmehnil ter mi brez besed položil na mizo zavojček cigaret in vžigalice.

Neznani vljudni spremljevalec se je vrnil, ko sem ravno našgal cigareto. Pristopil je k meni in mi dejal: „Grega!“

V sobi na Rdečem križu je že bila pripravljena slamnjača in tudi moj nahrbtnik je bil poleg nje. Ko mi je vljudni gospod, ki je bil Slovenec, izročil železniško vozovnico za Udine, mi je še naročil, naj ne pozabim, ob kateri uri zjutraj odpelje vlak. Ko sem se mu hotel za vse zahvaliti, mi je želel lahko noč in odšel ter se ni več vrnil.

Po nekaj dneh sva se v begunskem taborišču v Monigo pri Trevisu sešla s Furlanom in se veselo pozdravila.

Prve dni novembra 1945 sem prejel pismo, v katerem so me obvestili, da je sedaj ostal v „isti službi“ samo Kolenc Lojze (s katerim smo bili v skupnem šotoru kot skrivači).

Kaferle Jože je bil ubit in je ležal na mrtvaškem odru na svojem domu ves prekrit z vencem in tudi pogreb je bil zelo lep. Kaj se je zgodilo, v pismu ni bilo omenjeno. (Niti ni bil omenjen Kolenc, ki je bil verjetno ubit).

Hoteli so počakati trgatev, toda jih je prehitela smrt. S Furlanom sva ravno ob pravem času še odšla iz tistega kraja, da sva se še lahko rešila.

VOJAK NA STRAŽI

Stražarsko moje mesto je pod staro rogovilasto olivo;
iz vsemirja mi zvezda zaostala pomižkuje posmehljivo,
kakor da bi moje misli brala, mi svetuje:
Stoj pogumno, kot vojaku se spodobi,
čeprav v svoji pravi ne stojiš podobi!
Ne boj ponočne se jeklene ptice;
z nekaj sreče ti še las ne pade z glave.
Seveda ne, ker mi štrle navpično ker mi štrlé navpično kakor ježu
sivemu bodice;

tako pač pridem tudi sam do te resnice!
Če pa sreča kriva bo hotela,
kar po smrti mi pripada,
mi na grobu mesto križa je ukrivljena čelada,
krivdo bodeš ti imela,
na ameriški zastavi zvezda zakasnela;
pri tvoji se svetlobi prižgala vojna je grmada
in razdelila svet na dva pregrada!
Kaj mi tam na levi strani v zraku plahutá šušti in cvili?
Najbrž bo mlada miška; v krempljih zvite sove drhti v smrtni sili.
Aha, zdaj zaznam te dobro, sklonjenih postav krivulja;
sovražna si patrolja bleščečih oči in črna ti lasulja.
Oh, kaj zdaj mi je storiti?
Mimo te lepó naprej pustiti
kar se mora, se bo moralo zgoditi;
ni potrebno moje prste vmes vtakniti.
Tako si le pomagam med vojake hrabre uvrstiti;
še boljše bi bilo, za korak s teboj stopiti,
za dejanje hlabro si železni križec priboriti.
Korajža naj veljá!
In za koraka dva
priborim si obadva.
Armada cela bo strmela:
junaka takšnega v svoji sredi je imela!
Le dobro vse premisli, kar premisliti se da!
Nazadnje vse pri starem obvelja!
Kasarna, hišo visoke je modrosti
in globoke vojaške učenosti.
V njej je tudi večstoletna stara dekla;
po domače pravimo ji metla.
Vse krog nje se suče;

v zameno kruha, skorje suhe,
pometa iz trmaste ti buče vse pregrešne muhe,
ker mudi se in čas hiti . . .

V petih mesecih vse se izvrši!

Ker naglica nobena ni uspešna,
tu in tam ostane še kaka muha grešna.

Če že moram biti srakoper,

naj bom tudi kolaborater,

ki je danadanašnji najbolj razpita zver!

Oj, tudi tebe poznam že lep čas, v cevi pošastnega stroja komaj zadušeni
glas-bum.

Vso noč bo trajal ta šum!

Vzdržal bo tudi moj pogum?

Nekje čisto v bližini se morala je prva granata razbiti;

kot moral prav jaz bi sam stana častitega vrata braniti.

Dobro si prerokovala, zvezda zaostala;

zdaj prihajajo prijateljska letala,

usipa se jeklenih kroglic drobna toča,

da postajajo mi tla resnično vroča;

skozi nočno se tišino

v hipu zruši v razvalino

starodavni, znameniti Monte Casino.

Takó mi noč je za nočjó na straži stati,

pod olivo rogovilasto sem ter tja hoditi,

za domovino neko hrabro se boriti;

povelje je povelje, dvakrat sveto, kratko in tudi kruto,

kakor da udarjal bi nekdo z debelo knuto:

Kdor se mi na straži skuja,

preostane mu samo še glori glori aleluja.

Plapolaj ponosno, ameriška zastava,

kot doslej si plapolala!

Kako braniti znati treba je domačo grudo vneto,

k zvezdicam tvojim

ti vrla moja domovina še nekaj zvezdic bo dodala,

da ne boš prezrla našo žrtev sveto . . .

Hrabri moj tovariš in junak naš Tito,

ko že imaš oblast,

štejem si v čast,

da lahko povem ti javno in odkrito:

Za početje tvoje mило

podreznil tudi jaz sem v bivališče tvoje gnilo;

tudi tam mi je biló na straži stati,

vse do konca kraja dobro opazovati . . .

Pokazal mi je filmski trak,

kakšne vrste si junak.

To ni trak, je trik navidezne vrline,
 kamor skušaš naloviti lahkoverne si kaline...
 Če je to resnica, kar prikažejo mi tvoja razmesarjena telesa,
 naj jutri zjutraj pretrgajo sveta se nebesa
 v zakrinkani obraz!
 Resnico ti povem jaz:
 Samo za enega nemškega vojaka ubitega,
 mimogrede, iz zasede,
 kakor ti bilâ je glava ponorela in zlonosna v beznem gnevu,
 v enem samem popoldnevu
 je zgorela Bosna krasna in ponosna!
 Da so resnične moje te besede,
 mi je pri Bogu priča tvojega zločina straža,
 največji srbski rodoljub in četnik Draža.
 Da ne gre vse Nemcu na rovaš,
 mu priskočil na pomoč
 italijanski je pajdaš...
 Tak je bil glasovitega brloga tvoj obroč!
 Da bil bi vreden človeške matere spomina,
 pozdravljam te:
 Naj živi Bog — narod — domovina!

L. I.

ZMAGA

Zgodovina opisuje velike bitke in hude poraze oseb in narodov v preteklosti. Mrzlo, nepristransko slika dogodke in jih uvršča v celoten razpored človeškega udejstvovanja. Nauke, ki jih vsebuje zgodovina, si mora vsakdo z lastnim prizadevanjem odkriti in uporabiti v svojo korist.

Zgodovina je gluha in slepa za vse tisto, kar spremlja velike dogodke in katastrofe. Trpljenje milijonov je morda opisano v dveh, treh besedah in nato se spet nadaljuje opis dogodkov in njihov vpliv na nadaljnji razvoj človeške družbe.

Ljudje pa niso mrtvi rokopisi, v kamen vsekani zapiski, prepereli pergamenti ali v zlato vezane knjige. Dogodki, ki oblikujejo naše življenje, žive v nas samih in naše misli se vračajo nanje; v sanjah se ponavljajo prizori in v besedah se izraža ali veselje ali boleš.

Vemo, da kar je pokopanega, lahko spet vstane samo na božji ukaz; vemo, da čas beži in celi rane, da se prilike spreminjajo in da se z njimi spreminjamo tudi mi sami. So pa dogodki, ki nam s svojo veličino ali strahoto ne dovolijo, da bi jih izbrisali ali omalovaževali v svojih mislih in srcih; so dogodki, ki človeku narekujejo ne le njegovo lastno življenje, temveč tudi dolžnosti, ki jih ima do svoje skupnosti in naroda.

Vse, kar nam kot kristjanom ni dovoljeno, je neko slepo sovraštvo ali zagrenjena samoglavost, ki bi nas izključevala iz družbe, katera nas

obdaja. Zato gledamo na dogodke pred petindvajsetimi leti v mirni za-
vesti, da je palma mučeništva, ki so jo naši bratje sprejeli v tistih dneh,
tudi palma — zmage.

V SPOMIN

Iz domovine smo prejeli vest, da je dne 11. decembra 1969 umrl v Lju-
bljani bivši domobranski stotnik **Bogomir Salberger**.

Pokojni Bogo se je rodil 2. aprila 1908 na Jesenicah. Pred vstopom v
slovensko domobranstvo je bil orožniški častnik: kapetan II. kl. Emigriral je
v Argentino, kjer je bil zaposlen pri Ministrstvu za javna dela. Zaradi
težke, neozdravljive bolezni se je moral upokojiti z invalidsko pokojnino.
Bolezen ga je prisilila, da se je l. 1966 preselil v domovino k svojim sorod-
nikom.

Ohranimo dobrega prijatelja-soborca v lepem spominu!

NOVICE IN GOVORICE

Rdeči major je umrl

Novembra 1969 je v Welandu, Ontario umrl bivši major angleške
vojske **William M. Jones**: Slovenci ne bomo pozabili, da je bil prav on tisti,
ki je storil največ, da so Angleži priznali komunizem v domovini. Maja
1943 je odskočil iz letala in pristal na Hrvaškem nato pa odšel k sloven-
skim partizanom, kjer so ga Kidrič, Vidmar, Maček in Breclj pripravili,
da je izdal proslulo izjavo o partizanski vojski, ki je bila v nasprotju z
predpisi in pooblastili, ki jih je imel. V svoji izjavi je hvalil partizanstvo
in izjavil, da bodo tudi Angleži morali kmalu priznati partizane kot edine
„zaveznike“ v Jugoslaviji. Po odpoklicu leta 1944 je v Angliji neumorno
delal za komuniste v Jugoslaviji. Predaval je, pisal in nagovarjal. Še po
vojni ni miroval. V Kanadi je imel farmo, ki jo je imenoval Belgrades
Farm in na kateri so se shajali komunistični špijoni in sopotniki. Za zasluge
ga je Tito nagradil z redom jugoslovanske zastave in zlatim vencem. Ne-
katera poročila o njegovi smrti trdijo, da so mu „tovariši“ pomagali na
drugi svet. Pisal je namreč knjigo, ki bi mogla zagledati beli dan šele leta
1973. Morda je le preveč vedel.

Slovenci so jim na poti

V letu 1969 je srbsko časopisje večkrat očrnilo Slovence in njihove
pritožbe. Da bi jim bilo lažje hlastati po Slovencih, so začeli tudi z obja-
vami zapiskov pod naslovom „Dokumenti: Leon Rupnik Slovenački Kvi-
sling“. V seriji člankov prikazujejo tako generala Rupnika kot škofa Rož-
mana. Rupnika nazivajo za najbolj korumpiranega in samoljubnega izda-
jalca, kar jih svet pozna. Značilno je pri grmadi teh izlivov in laži to, da
jim je nekatere podatke nudil dr. Jože Ilc, ki je uradno branil generala
Rupnika na procesu.

Kardelj bere levite

Kardej se je na jubilejnim zborovanju ob 50 letnici ustanovitve SKOJa in na konferen SKZK Slovenije pošteno privoščil svoje slovenske tovariše v zvezi z razburjenjem zaradi oklonjene gradnje avtoceste št. 11j—Nova Gorica. Kardelj je v prvi vrsti poudarjal potrebo za politiko lojalnosti do sklepov zvezne vade in izvršnega odbora CK KPJ, da se zdaj ne gradi avtocesta v Sloveniji. Obsodil je pritisk, ki ga je Slovenija izvajala na zvezno vlado. V svojih nadaljnjih izvajanjih pa je rdeči minister prešel v napad na dr. Cirila Žebota in se je zlasti obregal v njegovo filozofijo, ki je izražena v Žebotovi drugi knjigi „Slovenija včeraj danes in jutri“. Kljub vsem tem levitom pa je politično vodstvo v Sloveniji sklenilo, da bo preštudiralo položaj Slovenije v Jugoslaviji in da se bo še nadalje zavzemalo za rešitev nujnih slovenskih gospodarskih problemov.

Zahteve po slovenskih pravicah in svobodi so komuniste da kraja razburile.

Druga knjiga dr. Cirila Žebota „Slovenija včeraj, danes in jutri“ je komunistom doma pognala kri v glavo. Slovenska partija ni vedela, kaj naj stori, in je na pomoč poklicala komunističnega pisuna Frančka Sajeta, da le-ta udari po dr. Žebotu in vseh protikomunistih. Pisun se je res razpisal. Ljubljansko Delo je od 13. septembra do 11. oktobra prinašalo njegove članke pod naslovom „V vrhovih belogardističnega izdajstva“. Komunistični pisun v teh člankih patološko ponavlja vse izrabljene fraze, ki se jih je že v svojem belogardizmu izmislil in se strahovito zaletava v protikomunistično gibanje med vojno. Poimensko pa se v glavnem obrega ob dr. Žebota in prof. dr. Ehrlicha. Očividno se komunisti dobro zavedajo, da so Slovenci siti izrabljanja in da bodo teze izražene v dr. Žebotovi knjigi naletele na ugodna tla. Pa ne le v Sloveniji, tudi hrvaško časopisje se je zaletavalo v knjigo in pisca. Zagrebški Vjesnik u srijedu je 29. septembra med drugim o dr. Žebotu napisal tudi tole: „...Smisal je njegovih tvrdnji da je samoupravljanje dobro ali bi bilo još bolje, kad bi se razvijao bez komunista.“

ZANIMIVI PABERKI

Besede tujega izvora v slovenskem jeziku

Pokojni hrvaški narodni voditelj Stjepan Radić je na nekem političnem shodu dejal: da smo Slovenci največji puristi na svetu. Hotel je povedati, da posvečamo Slovenci pretirano skrb čistoči svojega jezika. Taka je bila po njegovem mišljenju tudi naša narodna politika.

Purist(lat. purus) je torej jezikoslovec — pa tudi vsak izobraženec — ki skrbi za čistost svojega jezika, ali pa pisatelj, ki piše v čistem narodnem jeziku in domačem slogu. Že v 18. stoletju smo imeli Slovenci puriste, toda ostrejša borba za čistost slovenskega jezika se je začela v drugi polovici 19. stoletja z nastopom Fr. Levstika, ki pa ni bil dosleden.

ker je včasih črpal nove besede iz staroslovenščine, včasih pa se je nalslanjal na druge slovanske jezike.

Bolj dosleden je bil velik jezikoslovni esteta in purista Josip Stritar, ki je tako rekoč uzakonil slovenski leposlovni jezik in stil. Iz novejšee dobe sta znana pater Stanko Škrabec in pa brez dvoma najhujši purista, nekdanji novomeški profesor Koštjal.

Slovenski jezik je ohranil precej bogata in čist besedna zaklada prvotnega skupnega slovanskega jezika. Ko so se pa slovanska plemena začela cepiti in razseljevati, so prišla v stik z drugimi neslovanskimi plemeni, so sprejemala v svoje besedišče tudi tuje besede svojih sosedov. Te prvotne izposojenke so dobile že slovensko obliko in jim je težko določiti izvor brez uporabe primerjalnega jezikoslovja, npr. bukve (got.), hiša (nem.), lajta (hebr.), fužina (ital.), klobuk (turš.), lopov (madž.), gumi, cerkev (gršk.), limona (perz.) itd.

Nove izposojenke pa smo uvedli v preteklem stoletju iz ruščine: pester, dejstvo; češčine: pivo, svoboda; poljščine: strog, ustava; hrvaščine: oporoka, usoda itd. Take besede tujega izvora se spreminjajo in pregibljejo po naših jezikovnih zakonih.

Besede pa, ki se ne spreminjajo več po naših jezikovnih zakonih, imenujemo tujke, n. pr.: kanon, kapitalist, realist, proza, avtomobil, intermezzo, psihoza, lucerna, gol itd. Tujke sprejemajo narodi v svoje jezike s sprejemanjem tuje kulture, civilizacije, vere, znanosti, zlasti pospešujejo sprejemanje obrt, industrija, trgovina, vojne, vojaške okupacije, revolucije itd. Primitivni jeziki nimajo tujk.

Brez dvoma pa se bo povečal dotok tujk v vse kulturne jezike zaradi športnih stikov, turizma, političnih povezav, zlasti pa zaradi emigracije, politične in socialne. Nevarnost je, da se bodo udomačile spačenke. Teh se je treba ogibati kakor vraga.

K nekdanjim spačenkam: špajgu (ogledalo), peglezen likalnik), štrigel (čohalo, čohalj), mašingver, šnelfajerca (strojnica, brzostrelka), drat (žica), lautšpreher (zvočnik), štopelciger (čepni izvlačač), fusbal (nogomet), štartati (zagnati se, teči); bomo pridružili še nove: lajkati (ugajati, rad imeti), bos (gospodar, preddelavec), capataz (vodja dela), bajlati (plesati), divertirati se (zabavati se), alkilirati (v najem vzeti, dati), drukati za koga (navduševati se za koga). Nastaja pa poplava tujih pojmov in kratic, ki kvarijo lepoto jezika: show, strip, hippy, mini, NKVD, politbiro, CK, kolhoz itd. Vse take spačenke je treba nadomestiti z ustreznimi domačimi izrazi, sicer bo nastal pravi jezikoslovni „konglomerat“. Tujk se je treba izogibati, zlasti pa uporabljati le nujne in v pravem pomenu.

Danes hočemo opozoriti na uporabo tujke, ki jo tudi izobraženci večkrat uporabljajo v prenesenem pomenu, pa se tega niti zavedajo. Tujka tip je grškega izvora (o tipos), ki ima mnogo pomenov: udar, vtisk, oblika, lastnost, obris, vzor itd. Iz te besede izhajajo tipograf, tipičen, tipizirati in vse sestavljenke s tip-. Prvotni pomen besede tip je značilna oblika, vrsta, model, vzorec, ki velja za celo vrsto ljudi ali predmetov.

Če pravimo: „To je pravi tip dobrega učitelja, državnika, duhovnika, Slovenca,“ potem ima ta vse tiste ali take lastnosti, ki jih imajo dobri učitelji, državniki, duhovniki, Slovenci.

„Dajte mi tak ali ta tip blaga,“ pomeni da hočemo tako blago, kakršen je vzorec, enake oblike in kvalitete!

Kadar pa pravimo: „To ti je tip! S tem tipom se ne druž! To je tipično zanj!“ pomeni, da je posebnež, da ima take lastnosti, ki ga ločijo od drugih ljundi. Ta dvojni pomen ima beseda tip tudi v drugih jezikih.

*

Pazi, kaj govoriš, kadar potuješ po svetu.

Če mislite, da lahko govorite v slovenskem jeziku, kar hočete, kadar potujete po tujih deželah, se motite.

Nedavno je povedal g. Volavšek, da sta si dva Celjana na olimpijadi ogledala mehikanski narodni muzej in se nista mogla načuditi, da jima je vodnica razlagala v slovenskem jeziku, ker je bila gospa Marjana Volavšek.

Hudo neprijetnost pa je doživel D. šerko iz Cerknice, ko je nekoč potoval s svojim prijateljem po švici. Na neki postaji je hotel hitro izstopiti, pa je silil v prijatelja: „Tak pojdi no brž ven!“

Tedaj se je zadr! prijatelj na šerkota: „Kako bom šel naprej, če se pa tista debela pres... ne premakne naprej.“

Tedaj se orjak obrne in ljubeznivo odgovori v slovenščini:

„Saj bom šel, bom šel, gospodje, le malo potrpite.“ Bil je slovenski veleposestnik R. Ali si predstavljate, kakšen obraz sta naredila ta dva?

A. O.

SPOMIN

V letošnjem poletju in jeseni mineva triindvajset let, odkar so v ZDA prispeli prvi povojni doseljenci iz begunskih taborišč Evrope. Triindvajset let je dolga doba; mnogo smo v tem času pridobili in marsikaj, upajmo, tudi naučili.

In če je lekcija, ki nam jo je dala Amerika, če smo se v resnici kaj naučili, če se nas je prijelo nekaj resničnega svobodnjaštva in demokracije, potem je to nauk, temeljna osnovna pravica, da mora biti vsakdo, ki je osumljen kakršnega koli prestopka ali zločina, smatran za nedolžnega, dokler mu nepristransko sodišče ne dokaže krivde na pravnem, nepristranskem kazenskem postopku.

Letos, bolj kot kdajkoli, nam prihaja na um to osnovno dejstvo demokracije, zakona, saj se spominjamo tisočev svojih rojakov, sorodnikov, bratov, sinov in mož, ki so bili pred četr! stoletja, brez kakršnega koli sodnega postopka zverinsko pomorjeni v slovenskih gozdovih. To je osnovno dejstvo, osnovno doživetje naše generacije in temeljni kamen na katerem stoji vsa zgradba slovenske politične emigracije in ves odgovor na vpra-

šanje, zakaj ne moremo in smemo stopati po neki poti breznačelnega kompromisarstva.

Življenje nas je po svoje obrnilo, ugladilo nam je poglede, zacelilo rane in zbistrilo mišljenja. Ni nam pa odvzelo in nam ne bo nikdar odvzelo pravice in dolžnosti, da za svoje mrtve brate zahtevamo vsaj — pravico mrtvih. 15 tisoč in več Slovencev je enostavno izbranih iz knjig življenja, kot da se niso nikdar rodili.

Ko se jih danes, na pragu srebrnega jubileja njihove veličastne žrtve, spominjamo v molitvi, smo lahko tudi upravičeno ponosni nanje: ne glede na zamotane okoliščine, ne glede na nerazumevanje in sovraštvo, so šli do konca po poti, ki so jo po svoji vesti spoznali za pravično.

Spominjamo se vseh padlih in pomorjenih Slovencev, predanih slovenskih domobrancev, slovenskih četnikov iz dolenjskega četniškega odreda, štajerskih fantov iz štajerskega četniškega odreda, pa tudi bratskih edinic srbskih četnikov in dobrovoljcev, ki so skupno z našimi fanti opravili poslednji pohod v gozdove Kočevskega roga in zdaj tam spijo v bratskem objemu.

Spominjamo se jih in v nas žge osnovne človečanska pravica: nihče ni kriv, dokler mu nepristransko sodišče ne dokaže krivde.

Bog pa bo imel zadnjo besedo.

IZ PISEM

V decembru 1969.

Spoštovani gospod urednik!

Prilagam Vam spis, ki ga objavite v listu, prav tako dve fotografiji, kjer je na hrbtni strani napisano, kaj pomenijo. Poslal Vam jih bom še več, vsekakor pa moram vedeti, ali Vas to zanima in če jih boste objavili. Zbiram jih že veliko let, zadnje čase se mi je posrečilo dobiti jih nekaj več direktno iz Slovenije. Prav zato bom uporabil psevdonim, ker ne bi dal rad komunistom vedeti, od kje dobivam material in da ne bi imeli morda sorodniki kakšnih neprijetnih doživljajev radi mene.

Prosim Vas, da mi osebno sporočite v pismu ali Vam je prav za sodelovanje. Imam precej zanimivega materiala, ki je potreben za nadaljno dokumentacijo. Kot sem omenil v prvem spisu, sem Vam poslal tudi nekaj spisov o mojih prijateljih, ki so padli in s katerimi sem bil skupaj pri Vaških stražah prav od prvih početkov. Res čutim dolžnost do njih in je čas, da napišem, ker leta teko.

Lani sem še enkrat videl to strašno suženjstvo in se spet zavedel, kaj je moja dolžnost.

Prosim, začnite mi pošiljati Tabor, takoj s tem mesecem. Denar Vam bom kmalu nakazal po prijatelju, ki živi tam. Da Vam po pravici povem; ne strinjam se z vsem, kar nekateri napišejo v Vašem listu (zlasti tisto politiziranje), vendar ostali ste zvesti svojim idealom in to je veliko.

Pričakujem Vašega pisma, tako vam bom čimprej poslal, kar sem obljubil.

S slovenskimi pozdravi!

O. J.

V decembru 1969.

Spoštovani gospod urednik!

Že leta in leta se pripravljam, da bi Vam pisal. Toda različni in mnogovrstni so bili vzroki in ovire, da se nisem pripravil k pisanju. Toda živo sem čutil v sebi ves čas, kot živ opomin in dolg do padlih prijateljev, da moram napisati vse, kar sem sam ali pa z njimi doživel v tistih strašnih krvavih dneh, ko je začel komunizem v Sloveniji svojo rdečo revolucijo.

V Sloveniji so komunistični oblastniki že izdali na tisoče knjig, brošur in knjižur o svoji revoluciji, ki jo še vedno skrivajo pod plaščem „osvobodilne vojske“, čeprav danes vsa Slovnija ve, da so se „borili“ le za oblast, ki so jo tudi dobili s pomočjo Sovjetije.

Na vso moč moramo biti hvaležni tistim emigrantskim idealistom, ki so nam napisali nekaj prav dobrih, t. j. dokumentiranih knjig o strašnem zverinstvu jugoslovanskega komunizma, zlasti o masovnem pokolju, po končani vojni, slovenskih domobrancev in civilistov, med katerimi so bile v velikem številu tudi mlada dekleta, žene in matere. Vedno se sprašujem, kdaj bomo izdali odgovor, podprt z resničnimi dokumenti in pričevanju na knjigo „URH“, v kateri je komunistična partija po peresu Podbevškove skoncentrirala in potencirala vso svojo komunistično laž in propagando. V njej je nabranega toliko blata in umazanije, falsificiranja in laži, kot jih morejo zbrati in napisati le izšolani kriminalci, kot so partijci. Nekaj oseb, ki so navedene v tej propagandni knjigi, sem osebno poznal; nekateri so bili celo moji prijatelji. Vest me obvezuje, da napišem vse, kar vem o njih; in kakor sem jih poznal in živel med njimi, ne vem nič slabega. Menim, da bi moral vsakdo, kar nas je v svobodnem svetu, napisati, kar ve o naših fantih, ki so oblateni v knjigi, — četudi bi le kratek dogodek.

Spolniti hočem obljubo. Vse, kar sem zbral (fotografije, brošure, razne časopise itd.) Vam bom poslal za Vaš arhiv. Napisal Vam bom o znanjih in prijateljih verno in resnično; tako, kakor sem jih poznal, dokler st nismo ločili. Vse v edini želji, da bi dobili o njih pravo, neponarejeno podobo mladih fantov — idealistov, ki so se bili proti komunizmu, pa bili razoroženi in zvezani izročeni po mednarodnem izdajstvu krviželjnim komunistom v pokol. Danes so tisti komunisti odebeljeni „gospodje“, ki se vozijo v Mercedesih, imajo razkošna stanovanja, vile v gorskih krajih in pri morju. Večina so „direktorji“ fabrik in podjetij, katerih lastnike so pobili po vojski, ubogo slovensko ljudstvo pa se v masah izseljuje v tujino, da si more zaslužiti malo večji kos kruha in zbrati nekaj denarja za hišico. To komuniste ne briga. Dosegli so, kar je bil njihov namen: oblast, denar, moč in razkošje. Vse Marksove in Leninove krilatice pa so bile le sredstvo za doseg teh ciljev. In to danes v Sloveniji ves narod dobro ve. J. O.

Sao Paulo, 15. decembra 1969.

Zelo zanimiv je v „Taboru“ članek g. Meršola. Če bi imeli več takih mož ob koncu vojne, bi se rešilo veliko več domobrancev. Jaz sem stal v Vetrinju zraven Bosanca, ki je ušel partizanom in kleče prosil častnike, naj mu verjamejo, da jih vračajo v Jugoslavijo, pa so ga pretepli in zaprli zaradi razširjanja neresničnih vesti. Kakšna odgovornost za tiste ljudi!

Ker se bližajo božični prazniki, Vam želim srečne in vesele praznike ter blagoslova in uspehov polno Novo leto.

Vdani e. k.

ZA BELEŽNICO

Zgled

Dunajski kardinal Franz König je pred kratkim v rimskem listu „Famiglia cristiana“ povedal, da je papež ponovno priporočil budimpeštanskemu kardinalu Jožefu Mindszentyju, naj sprejme pogoje, ki mu jih stavi madžarska komunistična vlada, in tako zapusti sedaj že 14-letno prostovoljno jetništvo v zaščiti ameriške ambasade v Budimpešti.

Toda veliki pastir madžarskega božjega ljudstva je

„odločen preslišati tudi papeževe pozive in rajši ostane do smrti, kjer je, kot pa da bi sprejel pogoje, ki mu jih nudijo komunisti... —“

Ta veliki zgled bi tako radi našli tudi med pastirji našega — božjega ljudstva... Vsaj v „Vetrinjskem letu“!

Opomin

Ko so bile v ognju izgubljene vojne zadušene vse težnje afriškega naroda Biafre, je judovski list „Hatzofeh“ v Jeruzalemu dne 12. 1. 1970 zapisal:

„Žaloigra Biafre mora postati dokončni dokaz nepoštenosti velikih sil. Svet je mirno opazoval nasilno umiranje dveh milijonov naroda Biafre. Nikakšnega dvoma ni, da bo storil isto, kadar bodo prišli na vrsto za uničenje drugi mali narodi, če bo to služilo interesom velikih sil...“

Naj tega opomina Biafre ne pozabijo nikdar tisti med nami, ki hočejo biti odgovorni za usodo slovenskega naroda!

Tema za razmišljanje:

Resnični prijateji so samo tisti, ki v dobrih časih pridejo k nam samo, kadar jih povabimo, v nesreči pa, ne da bi jih prosili za pomoč.

Demetriji I. (macedonski kralj)

DAROVALI SO:

Za invalidski sklad ZDSPB - Tabor

Darovano od 18. avgusta 1969 do
4. decembra 1969.

Struna Jože, Cleveland ...	2.—
Cenkar Franc	10.—
Drčar Ivan, Chicago	5.—
Pristov, Chicago	5.—
Bančne obresti	24.10
Štepec Slavko	5.—
Leben Jože	5.—
Zagorc Stanley	5.—
Šepin Franc	2.—
DSPB - Tabor, Cleveland od prireditve 4. okt. 1969	500.—
Žele Franc, Conn.	2.—
Lukež dr. Franc	18.50
Borštnik Pavel	10.—
Boh Jože	5.—
Skupaj v USA dol. ..	598.60

Genario Karel, Toronto ..	5.—
Genorja Jože	1.50
Šuligoj Stanko	2.—
Žgavec Franc	5.—
Kranjc	5.—
Babič Lojze	2.—
Pepevnik dr. Franc	2.—
Meglič Ignac	2.—
DSPB - Tabor, Toronto od banketa 4. oktobra 1969 ..	400.—
Bavdek Anton, Toronto ..	6.50
Kastelic Jože	2.—
Kumelj Franc	2.—
Kramar Rezka	2.—
Markovič Engelbert	4.—
Ferkul Anton	3.—

Zukovec Hilarij, Toronto .	8.—
Pepevnik dr. Franc	5.—
Kastelic Jože	5.—
Kus France	5.—
Oberstar Ignac	5.—
Žagar Mihael	7.—
Jaklič Jože	2.—
Skupaj Kanad. dol. ...	487.—

Tiskovni sklad glasila Tabor

Ušter Franc San Justo ..	300.—
Rovan Anton, San Justo ..	300.—
Mehle Ivan, San Justo ..	300.—
Budinek Albert, El Bolsón	2.000.—
Godec Anton, Haedo	300.—
Bartolj Ivan, Haedo	300.—
(Vsi v arg. pesih)	

Invalidski sklad

Zakrajšek Jože, S. Justo .	300.—
Sever Viktor, S. Andrés .	1.000.—
(V arg. pesih)	

Za zavetišče

ZDSPB - Tabor, Cleveland (iz gl. blagajne)	69.800.—
ga. Anica Hočevar, Wick- liffe - USA	17.450.—
N. N., San Justo	5.000.—
Burja Jože, Munro, mesto cvetja na grob prijatelju dr. Mihi Kreku	600.—

Vsem darovalcem za razne uporabne reči za slov. zavetišče: predvsem družini za podarjen rabljen hladilnik, družini za večje število krožnikov in pribora, družini za podarjene krožnike in družini za podarjeno novo kuhinjsko posodo, lepa hvala.

V S E B I N A

Vetrinjš (1945—1970)	1
Vetrinjsko leto	3
Sodobno razmišljanje (-ek)	4
V novo leto! (Florijan Slak)	10
Verdad en camino	11
Samo resnica (P. K.)	12
Spomini Primorskega domobranca (M. I.)	14
Ko so Breže gorele (L. G.)	14
Moj tretji obisk v ZSSR (Peter Urbanc v „A. D.“)	15
Iz društev	17
Zgodovina (France Grum)	21
Od Radeč do Trsta — 1945 (K. Kordiš)	22
Vojak na straži (A. Potokar)	39
Zmaga (L. I.)	41
V spomin	42
Novice in govornice	42
Zanimivi paberki	43
Spomin (A. O.)	45
Iz pisem	46
Za beležnico	48

